Jongeren met strafbare feiten in de JeugdzorgPlus

Eindrapport

Coleta van Dam
Imke Schoppink
Ellis ter Beek

Praktikon B.V.
Postbus 6909
6503 GK Nijmegen
www.praktikon.nl tel. 024-3615480
praktikon@acsw.ru.nl fax. 024-3611152

© 2019 Praktikon B.V.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Praktikon.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Dit onderzoek is mede mogelijk gemaakt door ZonMW

Met dank aan de begeleidingscommissie (Esther van Bostelen, Marijke van Geenabeek, Ruud van Herk, Sanne Hillige en Erik Knorth), Carlijn Verkleij van het CBS, de instellingen die hebben meegewerkt (in het bijzonder Floor van Doorn, Manon Gradussen, Janneke Römer, Ton Theunisse en Sanne Verwaaijen) en natuurlijk de jongeren en professionals die aan het onderzoek hebben meegedaan.

Inhoud

1. Inleiding 4
   1.1 Ontwikkelingen in de JJI's 4
   1.2 Ontwikkelingen in de JeugdzorgPlus 5
   1.3 Vraagstelling huidig onderzoek 6
2. Juridische context 7
   2.1 Nederlandse jeugdstrafrecht 7
   2.2 Procedure na aanhouding 7
   2.3 Plaatsing in een instelling voor JeugdzorgPlus 8
3. Onderzoeksopzet 9
   3.1 Selectieprocedure 9
   3.2 Onderzoeksgroep 9
   3.3 Dossieranalyse 10
   3.4 Interviews 11
   3.5 Procedure 12
4. Resultaten 14
   4.1 Hulpverleningsgeschiedenis van de jongeren 14
   4.2 Totstandkoming van de plaatsing van jongeren in JeugdzorgPlus of JJI 16
   4.3 Overwegingen bij de besluitvorming tot plaatsing in JeugdzorgPlus of JJI 17
      4.3.1 De ernst van delicten van de jeugdige en de delict geschiedenis 17
      4.3.2 De kenmerken en problematiek van de jongere 22
      4.3.3 Het belang van de jongere, de geboden behandeling 26
   4.4 Verschuivingen in de afgelopen 5-10 jaar 31
   4.5 Knelpunten bij besluitvorming tot plaatsing in JeugdzorgPlus of JJI 32
      4.5.1 Wachtlijsten 32
      4.5.2 Samenwerking tussen betrokkenen 33
   4.6 Verbeterpunten volgens betrokkenen 34
5. Conclusies en aanbevelingen 36
   5.1 Jongeren met delictgedrag in de JeugdzorgPlus 36
   5.2 Hulpverleningsgeschiedenis 37
   5.3 Een laatste kans in de JeugdzorgPlus: behandelmotivatie 37
   5.4 Overwegingen geordend: Decision-Making Ecology 39
   5.5 Aanbevelingen 41
   5.6 Beperkingen van dit onderzoek 43
Referenties 45
BIJLAGE 1 Tabellen CBS JeugdzorgPlus en een verleden in het strafrecht 47
BIJLAGE 2 Hoofdlabels en Sublabels 53

1. Inleiding

Sinds 1 januari 2008 worden jongeren met een civielrechtelijke maatregel, die gesloten plaatsing nodig hebben, geplaatst in instellingen voor JeugdzorgPlus. Voor die tijd werden deze jeugdigen in een Justitiële Jeugdinrichting (JJI) geplaatst, omdat toentertijd gesloten plaatsing binnen een civielrechtelijk kader niet mogelijk was. Tegen deze samenplaatsing van jeugdigen op civielrechtelijke en strafrechtelijk titel ontstond vanaf het jaar 2000 toenemende maatschappelijke weerstand. Met name omdat men het niet terecht vond dat jeugdigen die niet strafrechtelijk zijn veroordeeld in een JJI werden geplaatst en 'onschuldig' werden opgesloten in een gevangenis (Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen, 2018). De toepassing van een strafregime werd te zwaar geacht voor civielrechtelijk geplaatste jeugdigen, die in principe ter bescherming waren opgenomen. Praktijkprofessionals die met deze doelgroep jongeren werken, beargumenteerden destijds dat de beide doelgroepen noch in problematiek noch in behandelbehoefte en risicoprofiel van elkaar verschillen. Ook jongeren met een civielrechtelijke maatregel hadden vaak delictwaardig gedrag laten zien en kenden een hoge, specifieke behandelbehoefte en daaraan verbonden specifieke risico's. Met de doorvoering van de wetswijziging van de Wet op de Jeugdzorg (1 januari 2008) werd gesloten plaatsing in de reguliere jeugdzorg mogelijk (een aantal JJI's gingen volledig over naar het ministerie van VWS als JeugdzorgPlus voorziening). Hierna zijn er zowel binnen de JeugdzorgPlus als binnen de JJI's verschillende ontwikkelingen zichtbaar.

1.1 Ontwikkelingen in de JJI's

Binnen de JJI's worden minder jeugdigen geplaatst, waardoor de capaciteit van de JJI's fors is afgenomen: van 800 plaatsen in 2013 naar 505 plaatsen in 2017 (DJI, 2018). Ook is de doelgroep binnen de JJI's gemiddeld ouder geworden. Zo blijkt uit cijfers van de DJI (2018) dat er met name binnen de leeftijdscategorie 18-jarigen een toename is in de periode 2013-2017: van 61% naar 70% van de totale populatie en een afname van het aantal 16-17 jarigen: van 32% in 2013 naar 23% in 2017. De leeftijdscategorie 14-15 jarigen is qua percentage in de totaalpopulatie gelijk gebleven: rond de 6%. Belangrijkste verklaringen voor de afname in capaciteit en toename in leeftijd van jongeren in de JJI zijn dat er minder jeugdigen veroordeeld worden voor ernstige delicten, dat er meer alternatieven zijn ontstaan voor het bieden van gedwongen behandeling en de invoer van het adolescentenstrafrecht in 2014. Rechters kunnen sindsdien beslissen om jongvolwassenen tussen de 18-23 jaar te berechten volgens het jeugdstrafrecht (dat een meer pedagogische insteek kent dan het volwassenstrafrecht). Veel van deze jongvolwassenen worden in een JJI geplaatst omdat het leefklimaat en behandelaanbod in een JJI als meer passend bij hen wordt geacht dan het klimaat in een inrichting voor volwassenen. Qua type delicten verblijven de meeste jongeren in een JJI vanwege een vermogensdelict met geweld (47-49%). Dit aantal is over de jaren stabiel. Een lichte daling is te zien in het aantal jongeren met geweldsdelicten dat in een JJI wordt geplaatst (van 27% in 2013 naar 19% in 2017), een lichte stijging in het aantal jongeren met zedendelicten (van 10% naar 13%)[1]

[1] Voor uitgebreidere informatie rondom de cijfers in de DJI verwijzen we naar www.dji.nl

1.2 Ontwikkelingen in de JeugdzorgPlus

Jongeren in de JeugdzorgPlus hebben door de kinderrechter een civielrechtelijke maatregel - 'machtiging gesloten uithuisplaatsing' -, opgelegd gekregen, vanwege ernstige opgroei- en of opvoedingsproblematiek (Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, 2018). Deze maatregel kan mét en zonder ondertoezichtstelling (OTS) of voogdijmaatregel van de jeugdige worden afgegeven. Dit laatste wordt ook wel een 'vrijwillige plaatsing' (aangevraagd door ouders) genoemd. In de praktijk van de JeugdzorgPlus wordt geconstateerd dat veel van deze jongeren delictwaardig gedrag (hebben) laten zien, en dat sommigen ook al eerder zijn veroordeeld. In de Monitor JeugdzorgPlus, een belangrijke bron van algemene informatie over jongeren die in JeugdzorgPlus worden geplaatst, wordt niet vastgelegd of jongeren delictgedrag (hebben) laten zien (veroordelingen hebben), omdat zij niet op strafrechtelijke titel zijn opgenomen. Omdat exacte cijfers niet worden bijgehouden in de Monitor JeugdzorgPlus, is er geen goed beeld van het aantal jongeren dat dit betreft en de ontwikkeling die daarin de afgelopen jaren heeft plaatsgevonden.

Wel was het mogelijk om op basis van gegevens van het CBS[2] een globale ontwikkeling te laten zien rondom leeftijd en delicten van jongeren in de JeugdzorgPlus. In Bijlage 1 worden deze Tabellen met een uitgebreide toelichting weergegeven. Van de jongeren die in een bepaald jaar in de JeugdzorgPlus zijn ingestroomd is nagegaan of zij in de drie maanden voorafgaand aan opname, door de politie verdacht werden van een misdrijf. In Tabel 1 in Bijlage 1 is te zien dat er sinds 2015 een lichte daling is in het percentage jongeren in de JeugdzorgPlus dat drie maanden voorafgaand aan de opname, verdachte is geweest van een misdrijf: van 28% in 2015, naar 23% in 2016, 21% in 2017 en 20% in 2018. Of een jongere verdacht wordt van een misdrijf betekent nog niet dat deze daar ook schuldig aan wordt bevonden. Daarom is ook nagegaan van hoeveel jongeren in de JeugdzorgPlus, zaken zijn afgedaan door het Openbaar Ministerie. In Tabel 2 in Bijlage 1 worden deze cijfers weergegeven. Ook daarin is sinds 2015 een lichte daling te zien: van 22% in 2015, naar 18% in 2016, 17% in 2017, 14% in 2018. Ondanks een lichte daling in het aantal jongeren met delictgedrag in de JeugdzorgPlus, blijkt uit deze cijfers dat een substantieel deel van de jongeren (ongeveer een vijfde van de opgenomen jongeren), bekend is met delictgedrag. De dalende trend in het aantal jongeren met delictgedrag in de JeugdzorgPlus, past overigens bij de dalende trend in het aantal minderjarige verdachten in de totale populatie jongeren. Zo werden in 2015 22.960 jongeren verdacht van een misdrijf, in 2016 waren dat er 21.350, in 2017 19.260 en in 2018 16.140; ongeveer 1,7 % van deze minderjarige verdachten wordt in de JeugdzorgPlus geplaatst.

Het is onduidelijk wat ten grondslag ligt aan de plaatsing van jongeren met delictgedrag in de JeugdzorgPlus. Ervaringen uit de praktijk lijken erop te wijzen dat met name jongere jeugdigen met delictgedrag eerder via een civielrechtelijke maatregel in de JeugdzorgPlus geplaatst worden dan in een JJI, en dat oudere jeugdigen (richting de 18 jaar) eerder in een JJI terecht komen. Mogelijk speelt hierbij mee dat JeugdzorgPlus op 18-jarige leeftijd stopt, waar behandeling in de JJI door kan lopen tot het 23e levensjaar, en zelfs (via een omzetting van een PIJ-maatregel naar een TBS-maatregel) verder in de volwassenheid. Recent vergelijkend onderzoek naar kenmerken van jongeren in JJI's versus jongeren in de JeugdzorgPlus laat zien dat jongeren in de JJI's vaker vanuit huis geplaatst worden (ruim 70%, Mulder, 2018) en dat jongeren binnen de JeugdzorgPlus vaker vanuit een

[2] Deze tabellen zijn door het CBS vervaardigd op verzoek van Praktikon en het Ministerie van VWS. De tabellen worden gepubliceerd op www.cbs.nl

residentiële en/of pleegzorgsetting afkomstig zijn (bijna 50%, Nijhof, 2018). Het is mogelijk dat jongeren met delictgedrag die uiteindelijk binnen de JeugdzorgPlus worden opgenomen, die jongeren zijn die al bekend waren in het jeugdzorgcircuit, en dat jongeren die in de JJI's terecht komen primair via het strafrechtelijke circuit (aangifte, vervolging, veroordeling) binnenkomen.

1.3 Vraagstelling huidig onderzoek

De centrale vraagstelling in dit onderzoek is: Welke mechanismen spelen een rol in de toeleiding van jongeren met delictgedrag naar ofwel de JeugdzorgPlus (civielrechtelijke maatregel), ofwel de JJI (justitiële, strafrechtelijke maatregel)? In de toeleiding naar uiteindelijke plaatsing in een instelling voor JeugdzorgPlus of strafrechtelijke vervolging zijn verschillende partijen betrokken: wijkteams, casemanagers, jeugdbeschermers van de gecertificeerde instellingen, jeugdreclasseerders, Raad voor de Kinderbescherming, Openbaar Ministerie en kinderrechters. Echter, een duidelijk inzicht in de rol die ieder in het besluitvormingsproces speelt en de mechanismen die een rol spelen in de toeleiding naar behandeling in JeugdzorgPlus dan wel JJI ontbreekt. Doelstelling van dit project is om middels uitgebreide casestudies meer zicht te krijgen op de mechanismen, factoren en overwegingen die een rol spelen bij de toeleiding naar JeugdzorgPlus of JJI en welke veranderingen daarin de laatste jaren zijn opgetreden.
De vragen die in de huidige studie centraal staan:

1) Hoe ziet de hulpverleningsgeschiedenis eruit van jongeren die uiteindelijk in de JeugdzorgPlus versus de JJI geplaatst worden?
2) Hoe is de uiteindelijke plaatsing van jeugdigen in JeugdzorgPlus of JJI tot stand gekomen?
3) Welke factoren en overwegingen spelen een rol in de besluitvorming tot plaatsing in JeugdzorgPlus of JJI? Zien betrokkenen daarin verschuivingen in de afgelopen 5-10 jaar?
4) Waar lopen betrokkenen bij een besluit tot plaatsing tegenaan en is dat van invloed op de keuzes die ze maken?
5) Welke verbeterpunten zien betrokkenen?

2. Juridische context

Voor een goed begrip rondom de besluitvorming tot plaatsing van jeugdigen met delictgedrag in een JeugdzorgPlus instelling of in een JJI, schetsen we in dit hoofdstuk de juridische context rondom jeugdige verdachten[3] en de procedure rondom het plaatsen in een instelling voor JeugdzorgPlus

2.1 Nederlandse jeugdstrafrecht

Nederland kent een apart jeugdstrafrecht voor jeugdigen die verdacht worden van een strafbaar feit. Dit jeugdstrafrecht is van toepassing op jeugdigen van 12 tot 18 jaar. Sinds de invoering van het adolescentenstrafrecht in 2014, kunnen rechters besluiten om jeugdigen vanaf 16 jaar volgens het volwassenenstrafrecht te veroordelen. Eveneens kunnen zij jongvolwassenen tot 23 jaar, berechten volgens het jeugdstrafrecht. Er is geen apart wetboek voor het jeugdstrafrecht, de bepalingen uit het Wetboek van Strafvordering en het Wetboek van Strafrecht die gelden voor volwassenen, gelden ook voor jeugdigen. Voor jeugdigen is er wel een apart sanctiestelsel, waarbij jeugddetentie en de PIJ-maatregel (Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen, ook wel Jeugd-TBS in de volksmond) de zwaarste sancties zijn. Ook zijn er voor het jeugdstrafrecht aparte instanties. Als een jeugdige door de politie wordt opgepakt, wordt altijd de Raad voor de Kinderbescherming ingeschakeld, evenals de jeugdreclassering (vaak onderdeel van de jeugdbescherming). Voor de uitvoering van een detentiestraf en een PIJ-maatregel zijn speciale Justitiële Jeugdinrichtingen (JJI). Als jeugdigen voor een strafbaar feit preventief gehecht moeten worden, worden zij in een JJI geplaatst.

Het jeugdstrafrecht heeft een pedagogisch karakter. Dat houdt in dat preventie een belangrijke rol inneemt (voorkomen dat een jeugdige weer een delict pleegt) en dat het belang van de jongere voor ogen moet worden gehouden. In het jeugdstrafrecht gelden ook de uitgangspunten van het volwassenstrafrecht als vergelding, genoegdoening van het slachtoffer, maatschappelijke genoegdoening (als een delict bijvoorbeeld veel maatschappelijke onrust heeft veroorzaakt). Maar dit mag de ontwikkeling van de jeugdige niet schaden. Een belangrijk aspect van het jeugdstrafrecht is het schorsen onder voorwaarden. De rechter-commissaris die de voorlopige hechtenis van de jongere beveelt, is verplicht om na te gaan of de tenuitvoerlegging daarvan kan worden geschorst. De jongere wordt dan in vrijheid gesteld onder strikte voorwaarden (een schorsingsplan). In de praktijk noemt men dit principe: “Schorsen, tenzij….”. Indien de jongere zich niet aan de voorwaarden van de schorsing houdt, wordt de schorsing opgeheven en komt de jongere alsnog vast te zitten in voorlopige hechtenis.

2.2 Procedure na aanhouding

Op het moment dat een jongere wordt aangehouden door de politie op verdenking van een strafbaar feit, mag deze maximaal negen uur worden verhoord (exclusief de uren tussen 0:00 en 9:00 u). Ouders en een advocaat mogen daarbij aanwezig zijn. Het proces-verbaal dat wordt opgemaakt door de politie, wordt gemeld bij de Raad voor de Kinderbescherming. Indien de jeugdige daarna niet vrij

[3] De beschrijving van de strafrechtsprocedure bij jeugdigen is ontleend aan Van den Brink, Wermink, Bolscher, Van Leeuwen, Bruning en Liefaard (2017) en de website van het Nederlands Jeugdinstituut. Voor een uitgebreide beschrijving zie ook: https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Jeugdreclassering/Jeugdreclassering-Wie-doet-wat.

kan worden gelaten, wordt deze in verzekering gesteld (IVS) voor maximaal drie dagen. Dit wordt voorgelegd aan de officier van justitie (OvJ) van het Openbaar Ministerie (OM). Daarna wordt de jongere binnen drie dagen en 18 uur voorgeleid aan de rechter-commissaris (RC). De Raad voor de Kinderbescherming is hierbij aanwezig en adviseert de RC. De RC besluit of de jeugdige langer moet worden vastgehouden. De jongere wordt dan in bewaring gesteld (IBS). Dit mag maximaal 14 dagen duren. Daarna moet de Raadkamer[4] beslissen of de IBS overgaat naar een gevangenhouding (preventieve hechtenis). De Raadkamer is verplicht om na te gaan of de gevangenhouding kan worden geschorst. De Raad voor de Kinderbescherming adviseert hierbij; de jongere wordt bijgestaan door een advocaat. De gevangenhouding mag maximaal 30 dagen duren. Daarna volgt een 2e Raadkamer om de gevangenhouding eventueel met 30 of 60 dagen te verlengen. Soms volgt nog een 3e Raadkamer, 30 dagen na de 2e Raadkamer. Bij iedere Raadkamer wordt overwogen of de gevangenhouding kan worden geschorst, eventueel onder strikte voorwaarden. De Raad voor de Kinderbescherming adviseert hierin en kan een schorsingsplan voorleggen. Na de maximale termijn van 90 dagen preventieve hechtenis, moet een rechtszitting plaatsvinden. In afwachting van de uitspraak van de rechter kan de jongere langer worden vastgehouden. In onderstaande wordt de procedure schematisch weergegeven.

Figuur 1 Procedure gevangenhouding (Bron: Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen, 2018).

2.3 Plaatsing in een instelling voor JeugdzorgPlus

Indien een jongere een gevaar vormt voor zichzelf of zijn omgeving en lichtere vormen van hulp niet meer voldoende zijn, kan een jongere gesloten worden geplaatst in een instelling voor JeugdzorgPlus (Ten Brummelaar, Boendermaker, Harder & Knorth, 2011; Jeugdzorg Nederland, 2019). Daarvoor is een machtiging gesloten jeugdhulp nodig van de kinderrechter. Een verzoek tot een machtiging gesloten jeugdhulp kan worden ingediend door een casemanager van een gemeentelijk wijkteam, de Raad voor de Kinderbescherming, een gecertificeerde instelling of de officier van justitie. Voordat een verzoek kan worden ingediend, moet een onafhankelijk gedragswetenschapper hiermee instemmen (Ter Beek, Van der Rijken, Kuiper, Hendriks & Stams, 2018). Een verzoek kan worden ingediend mét en zonder kinderbeschermingsmaatregel (Ondertoezichtstelling (OTS) of Voogdijmaatregel). Een plaatsing zonder kinderbeschermingsmaatregel wordt een vrijwillige plaatsing genoemd; ouders en/of jeugdige stemmen in met de gesloten plaatsing. De kinderrechter beslist of een machtiging gesloten jeugdhulp wordt opgelegd en voor hoe lang deze wordt opgelegd. De machtiging mag voor maximaal één jaar worden uitgesproken. Tegen het einde van de duur van de machtiging kan een verzoek om verlenging worden ingediend. De kinderrechter kan dan besluiten deze te verlengen. De verantwoordelijkheid voor de uitvoer van gesloten jeugdhulp ligt bij de gemeenten. Gemeenten kopen gesloten jeugdhulp in bij de instellingen voor JeugdzorgPlus. Gezamenlijk hebben de instellingen voor JeugdzorgPlus een opnameplicht zodra de rechter een machtiging heeft afgegeven.

[4] In de raadkamer zijn een kinderrechter, officier van justitie, medewerker raad voor de kinderbescherming, medewerker jeugdreclassering, een advocaat en ouders aanwezig. Bij heel ernstige zaken is er een meervoudige raadkamer, deze bestaat uit drie kinderrechters.

3. Onderzoeksopzet

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, zijn acht individuele casestudies gedaan bij vier jongeren met delictgedrag in de JeugdzorgPlus en vier jongeren met delictgedrag in een JJI. In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de jongeren geselecteerd zijn, hoe de onderzoeksgroep eruit ziet, welke instrumenten zijn ingezet en hoe de procedure van dataverzameling is verlopen.

3.1 Selectieprocedure

Gedragswetenschappers van de twee deelnemende JeugdzorgPlus-instellingen en de deelnemende JJI is gevraagd cases te selecteren van jeugdigen met delictgedrag dat relatief veelvoorkomend is en dat zowel plaatsing in een JeugdzorgPlus instelling als plaatsing in een JJI zou rechtvaardigen. Bij de jongeren in de JeugdzorgPlus, werd door onderzoekers beoordeeld of de gepleegde delicten voldoende zwaar waren om eventueel plaatsing in een JJI te rechtvaardigen. Alle jongeren verbleven in de JeugdzorgPlus instelling in het kader van een schorsing van de voorlopige hechtenis.
Bij selectie van jongeren in de JJI hebben we ons gericht op jongeren die veroordeeld zijn tot een PIJ-maatregel of jeugddetentie. Jongeren die in het kader van een voorlopige hechtenis in de JJI verblijven, kwamen niet in aanmerking voor het onderzoek. Een voorlopige hechtenis is onderdeel van de jeugdstrafrechtsketen waarbij een jeugdige altijd geschorst kan worden, waardoor hij alsnog in een JeugdzorgPlus instelling geplaatst kan worden (zie ook paragraaf 2.2 over de procedure na aanhouding).

3.2 Onderzoeksgroep

In Tabel 1 worden de kenmerken van de onderzoeksgroep weergegeven. In Box 1 wordt van iedere jeugdige een omschrijving gegeven van het delict.

Tabel 1 Kenmerken onderzoeksgroep

Naam	Geslacht	Leeftijd ttv delict	Maatregel	Regio
Abel	Man	17 jaar, 5 mnd	PIJ	Oost
Adnan	Man	17 jaar, 4 mnd	Jeugddetentie	Midden
Sanjo	Man	16 jaar, 6 mnd	PIJ	West
Michelle	Vrouw	18 jaar, 0 mnd	Jeugddetentie	Noord
Anne	Vrouw	17 jaar, 0 mnd	Vrijwillig JZ+	West
Angelo	Man	15 jaar, 9 mnd	Voogdij JZ+	Midden
Bram	Man	16 jaar, 1 mnd	OTS JZ+	West
Sef	Man	17 jaar, 3 mnd	OTS JZ+	West

Box 1 Omschrijving delicten van de jongeren

Abel is vanaf zijn 13e jaar in aanraking geweest met politie. Eerst voor winkeldiefstal, later vanaf zijn 15e voor inbraak en diefstal waarvoor hij een korte jeugddetentie (3 mnd) heeft uitgezeten. In 2016 en 2017 heeft hij mensen bedreigd en geweld gebruikt, hiervoor krijgt hij een jeugddetentiestraf van 2,5 maand. Begin 2018 steekt hij, onder invloed van drank, een persoon tweemaal met een mes. Hij was op dat moment 17,5 jaar.

Adnan heeft een gewapende woningoverval en twee keer een straatroof gepleegd, hij is dan 17 jaar. De woningoverval heeft hij samen met vrienden gedaan. De straatroven heeft hij alleen gedaan, hij had geld nodig. Adnan heeft niet eerder delicten gepleegd.

Sanjo Sanjo is vanaf zijn 11e jaar met politie in aanraking geweest vanwege mishandeling, vernieling en diefstal. In 2017 is hij veroordeeld tot 4 maanden jeugddetentie waarvan 1 maand voorwaardelijk vanwege verschillende vermogensdelicten, waaronder woninginbraak. Sanjo is nu opgepakt voor een beroving van een groepje mensen, samen met vrienden.

Michelle heeft een man naar een plek gelokt onder het mom van seksuele handelingen. Daar heeft ze hem samen met vrienden opgewacht en de vrienden hebben de man in elkaar geslagen en beroofd. Michelle heeft het delict gepleegd rond haar 18e verjaardag. Michelle heeft nog niet eerder delicten gepleegd.

Anne is aangehouden nadat zij een afspraak heeft gemaakt met een man waarbij zij hem seks heeft beloofd. Dit is niet gebeurd, Anne heeft het geld van de man gepakt en is weggerend. Omdat de man haar tegen wilde houden heeft ze hem met een scherp voorwerp gestoken. De man werd vervolgens opgewacht door een aantal jongens. Anne heeft niet eerder delicten gepleegd, wel is zij bekend met prostitutie.

Angelo is voor twee gewapende overvallen aangehouden die hij samen met vrienden heeft gepleegd. Deze zijn in korte tijd achter elkaar gepleegd. Bij de laatste overval is hij op heterdaad betrapt. De beweegredenen van de jongeren voor het plegen van deze delicten zijn onbekend. Voor deze twee delicten heeft Angelo niet eerder delicten gepleegd.

Bram heeft sinds zijn 12e jaar verschillende delicten gepleegd. Het gaat daarbij om diefstal, vernieling en bedreiging. Hij is nu opgepakt voor een woninginbraak. Tijdens de schorsingsperioden heeft hij twee keer iemand bedreigd.

Sef onttrekt zich aan de gesloten jeugdzorginstelling waar hij verblijft. Nadat hij is teruggebracht door de politie, breekt hij uit zijn kamer. Wanneer hij wordt aangehouden door de politie bedreigt hij hen. Hij wordt wederom teruggebracht naar de instelling. Hij vernielt diezelfde dag weer zijn kamer en bedreigt een medewerker met een mes. Daarvoor is hij nu aangehouden. In de instelling waar hij verblijft heeft hij meerdere malen lichamelijk letsel aan medewerkers toegebracht waarvan geen aangifte is gedaan. Ook wordt hij verdacht van mishandeling van een conducteur tijdens één van zijn verloven. Daarnaast zijn er vermoedens van meerdere delicten, maar deze konden niet worden bewezen.

3.3 Dossieranalyse

Om de hulpverleningsgeschiedenis van de jongeren in beeld te brengen, zijn de dossiers gescoord aan de hand van een scoringsformulier dat ten behoeve van dit onderzoek is samengesteld. In het scoringsformulier werden alle, in het dossier bekende, huidige en voorgaande zorgvormen van de jongeren gescoord. Daarbij ging het om type zorg (bijvoorbeeld ambulant, dagbehandeling, residentieel) en sector van zorg (bijvoorbeeld Justitieel, GGZ, Jeugd & Opvoedhulp). Eveneens is de reden voor aan- en afmelding van zorg genoteerd. Op het scoringsformulier kon ook worden genoteerd welk type delicten de jongeren hebben gepleegd. Voor de dossieranalyse is gebruik

gemaakt van de beschikbare rapportages in de dossiers van de jongeren. Het betrof rapportages van de Raad voor de Kinderbescherming, de Jeugdreclassering, rapportage van de JeugdzorgPlus instelling, rapportage van de JJI en indien beschikbaar ook het psychodiagnostisch onderzoek (PO) van de jongere. De dossieranalyses in de JeugdzorgPlus instellingen zijn uitgevoerd door de bij dit project betrokken onderzoekers van de JeugdzorgPlus instellingen, de dossieranalyses in de JJI zijn uitgevoerd door een onderzoeker van Praktikon omdat vanuit de JJI geen onderzoeker bij dit project zijn betrokken. De scoringsformulieren zijn verwerkt in IBM SPSS Statistics 24. De hulpverleningsgeschiedenissen van de jongeren zijn omgezet in visuele tijdbalken.

3.4 Interviews

Jongeren – Leidraad voor de interviews met de jongeren waren de dossieranalyses. Samen met de jongere liepen we hun hulpverleningsgeschiedenis door en vroegen hen daarbij naar mogelijke hiaten of onduidelijkheden in de tijdslijn van de hulpverleningsgeschiedenis. Eveneens werd hen gevraagd hoe zij de hulp ervaren hebben, in welke mate zij iets aan de betreffende hulpverlening hebben gehad en in welke mate zij betrokken waren bij besluiten omtrent de in te zetten zorgvorm, en wat volgens hen cruciale momenten in de hulpverlening zijn geweest. Daarnaast hebben we de jongeren, indien zij daartoe bereid en in staat waren, gevraagd naar de omstandigheden en aanleiding van het betreffende delict en de procedure rondom aanhouding, preventieve hechtenis en schorsing danwel afdoening.

Besluitvormers – Voor de interviews met de besluitvormers is een topiclijst geformuleerd. Deze bestond uit twee delen: a) de tijdslijn rondom de plaatsing van de betreffende jeugdige in de JeugdzorgPlus instelling danwel JJI, en de overwegingen om tot een advies/besluit te komen voor de betreffende jeugdige en de mate waarin zij tevreden waren met de resultaten die dat besluit heeft opgeleverd; b) overwegingen in het algemeen om tot een advies/besluit te komen en ontwikkeling daarin in de afgelopen 5- 10 jaar. Input uit eerdere interviews met andere besluitvormers is meegenomen in interviews met volgende besluitvormers. Dit betrof zowel overwegingen rondom de betreffende jeugdige, als overwegingen vanuit interviews rondom andere jongeren.

De interviews zijn in eerste instantie afgenomen door twee hoofdonderzoekers in dit project, waarbij één van de onderzoekers direct verslaglegging deed van het gesprek. Later in het project zijn de interviews afgenomen door één van de hoofdonderzoekers met een junior-onderzoeker waarbij het interview werd opgenomen met het softwareprogramma Audacity. Door het naluisteren van de interviews, konden gespreksverslagen verder worden aangevuld. De data van de interviews zijn geanalyseerd in het programma ATLAS.ti 8. De data werden geanalyseerd met labels in vier fasen. De labels in de eerste fase werden opgesteld voorafgaand aan de interviews (hoofdlabels), de tweede fase na de interviews met jongeren, de derde fase na de interviews met casemanagers en de vierde fase na de interviews met OvJ's en kinderrechters. De interviews werden na het toevoegen van labels opnieuw nagelopen. Vervolgens werd in ATLAS.ti 8 bekeken welke labels het vaakst samen werden genoemd. Deze samenhangende labels zijn geëxporteerd naar Microsoft Excel, waar de data nogmaals werden geanalyseerd door sub-labels op te stellen. Deze sublabels werden vergeleken op overeenkomsten en verschillen en vertaald naar dit rapport. In Bijlage 2 worden de labels

weergegeven met een toelichting. Eveneens wordt per hoofdlabel weergegeven hoe vaak deze met bepaalde sublabels voorkwam.

3.5 Procedure

Nadat de onderzoekers de door de gedragswetenschapper geselecteerde case had goedgekeurd voor deelname aan het onderzoek, werd de jongere benaderd door de gedragswetenschapper of hij/zij aan het onderzoek mee wilde doen. Twee jongeren wilden niet aan het onderzoek meedoen. Nadat de jongere door de gedragswetenschapper was geïnformeerd over het onderzoek en schriftelijk toestemming had verleend voor deelname, inzage in zijn dossier door de onderzoekers, en toestemming had verleend dat onderzoekers contact op mochten nemen met belangrijke besluitvormers en informatie met hen mochten delen, werd de dossieranalyse uitgevoerd. Vervolgens werd met de jongere een interview gehouden. Als dank voor hun deelname aan het onderzoek ontvingen de jongeren 25,-. Indien gewenst kon de mentor van de jongere bij het interview aanwezig zijn. Eén jongere heeft van deze gelegenheid gebruik gemaakt. Aan het einde van het gesprek met de jongere, werd met de jongere overlegd welke personen betrokken waren bij de besluitvorming tot plaatsing in de JeugdzorgPlus danwel JJI. Deze personen werden vervolgens door de onderzoekers benaderd voor deelname aan een interview. In bijna alle gevallen betrof het de jeugdreclasseerder en daarnaast ofwel de raadsonderzoeker (medewerker van de Raad voor de Kinderbescherming) ofwel de casemanager van de jeugdbescherming, ofwel de casemanager van de vrijwillige jeugdzorg. Na de interviews met de betreffende jeugdreclasseerder en/of raadsmedewerker en/of casemanager is hen gevraagd wie nog meer van belang waren om te spreken. Veelal betrof het de raadsmedewerker of de casemanager. In een enkel geval werd ons geadviseerd om pleegmoeder te benaderen en de rapporteur van het PO. De rapporteur van het PO-onderzoek zegde aanvankelijk zijn deelname toe, maar trok deze later in na overleg met een jurist. Hij gaf aan dat in het verslag van het PO alle bevindingen worden vermeld en hij daar geen verdere toelichting op kon geven. Via de jeugdreclasseerders probeerden wij contactgegevens te verkrijgen van de betrokken officier van justitie dan wel de betrokken kinderrechter. De contactlegging (via mail en telefoon) met officieren van justitie en kinderrechters verliep moeizaam. We hebben bij één officier van justitie van één van de betreffende jongeren een interview afgenomen. Om toch kinderrechters en/of officieren van justitie te kunnen interviewen over overwegingen bij besluitvorming in het algemeen, hebben we via verschillende wegen (eigen netwerk, netwerk JeugdzorgPlus instelling, netwerk begeleidingscommissie) contact weten te leggen met een drietal kinderrechters en één officier van justitie. Eén van de kinderrechters bleek uiteindelijk ook betrokken bij één van de jongeren uit het onderzoek. Maar hij kon niet ingaan op de betreffende zaak van de jeugdige omdat via de rechtspraak recht wordt gesproken en daar werd verder geen toelichting op gegeven, zo had hij dit afgestemd met collega's.

De selectie van jongeren in de JJI verliep wat langzamer dan verwacht omdat het lang duurde voordat we contact konden leggen met de juiste gedragswetenschappers en de toestemming om gegevens met ons te delen verkregen werd. Vervolgens bleek het selecteren van voor het onderzoek geschikte jongeren niet eenvoudig. In de betreffende JJI waren maar enkele jongeren met een PIJ-maatregel of jeugddetentie die in aanmerking kwamen voor het onderzoek. Als het delict te ernstig was (levensdelict), of de jeugdige ouder dan 18 jaar (te oud voor JeugdzorgPlus) ten tijde van het

plegen van het delict, kwam deze niet in aanmerking voor het onderzoek. Uiteindelijk bleek tijdens het interview dat één van de JJI- jongeren 18 jaar was ten tijde van het plegen van het delict.

Er zijn 19 interviews afgenomen bij besluitvormers: zes medewerkers van de jeugdreclassering, drie medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming, drie casemanagers vanuit het CJG/wijkteam, één behandelcoördinator, één pleegmoeder, twee officieren van justitie en drie kinderrechters. Bij de beschrijving van de resultaten worden de gegevens van de behandel coördinator en de pleegmoeder meegenomen bij de sleutelfiguren casemanagers. De officieren en kinderrechters zijn afkomstig van twee verschillende parketten (Midden en Oost). Van zeven jongeren zijn minimaal twee betrokken besluitvormers geïnterviewd. Van één jongere uit de JJI is het in verband met de zomervakantie en het einde van het onderzoek niet meer gelukt om tijdig contact te leggen met een betrokken besluitvormer, dit betrof de 18-jarige jeugdige. Na afloop van het onderzoek gaf de betrokken besluitvormer aan niet te willen deelnemen aan het onderzoek.

4. Resultaten

4.1 Hulpverleningsgeschiedenis van de jongeren

Op de volgende pagina worden de hulpverleningsgeschiedenissen van de acht in dit onderzoek betrokken jongeren, visueel weergegeven. Van de vier jongeren die in de JJI zijn geplaatst, hebben de twee jongeren met een PIJ-maatregel een lange hulpverleningsgeschiedenis, bij beiden is de hulp al begonnen op de basisschool. Bij beiden jongeren is ook al op jonge leeftijd sprake van kinderbeschermingsmaatregelen. Beide jongeren zijn ook bekend met delicten vanaf hun puberteit. Beide jongeren hebben al eerder in een JeugdzorgPlus instelling verbleven. Bij één van de jongeren is in het verleden veel ambulante zorg in de thuissituatie ingezet, de andere jongere is al op jonge leeftijd uit huis geplaatst in verschillende residentiële voorzieningen. De twee jongeren die met een jeugddetentie-maatregel in de JJI zijn beland, hebben een veel kortere hulpverleningsgeschiedenis. Beide jongeren hebben nog niet eerder delicten gepleegd en zijn nu in aanraking gekomen met justitie voor één wat ernstiger delict. Eén jongere was al 18 jaar ten tijde van het delict, de andere jongere was ruim 17 jaar. Bij één jongere is op jonge leeftijd kort ambulante zorg ingezet, vanwege 'druk gedrag'. De andere jongere is pas op 17-jarige leeftijd voor het eerst met jeugdzorg in aanraking gekomen, in verband met een problematische scheiding van ouders.

Van de vier jongeren die in de JeugdzorgPlus zijn geplaatst, hebben twee jongeren een relatief lange hulpverleningsgeschiedenis, bij beiden is de hulp al gestart op de basisschool en bij beiden is al op jonge leeftijd sprake van een kinderbeschermingsmaatregel. Bij beide jongeren is langere tijd ambulante zorg ingezet in de thuissituatie. Beide jongeren hebben ook al eerder in een residentiële setting gezeten; waarbij één van de jongeren in een JeugdzorgPlus instelling. Eén van de twee jongeren heeft zijn delict tijdens het verblijf in een JeugdzorgPlus instelling gepleegd, de andere verbleef op dat moment in de thuissituatie met ambulante zorg. Bij de twee jongeren die een relatief korte hulpverleningsgeschiedenis hebben, is de hulp in de puberteit gestart. Beide jongeren zijn al eerder in de JeugdzorgPlus geplaatst geweest. Eén van de twee jongeren verblijft vanwege forse agressie- en hechtingsproblematiek al enkele jaren in een gesloten instelling. Hij heeft het delict tijdens zijn verblijf in de JeugdzorgPlus instelling gepleegd. De andere jeugdige heeft zijn delict gepleegd terwijl hij in een open residentiële setting verbleef.

In beide groepen jongeren, degenen die in de JeugdzorgPlus zijn geplaatst en in de JJI, zien we jongeren met langere en kortere hulpverleningsgeschiedenissen. In beide groepen jongeren zien we jongeren die al langer bekend zijn met delictgedrag of agressief gedrag, en jongeren die niet eerder delicten hebben gepleegd. Bij de JJI zien we dat de jongeren met een lange geschiedenis van delicten en hulpverlening, degenen zijn met de PIJ-maatregel. De jongeren die geen lange hulpverlenings- en delictgeschiedenis hebben, zijn de jongeren met jeugddetentie. Binnen de JeugdzorgPlus zijn de twee jongeren die niet eerder delicten hebben gepleegd, wel bekend met eerdere plaatsingen in de JeugdzorgPlus. Eén van deze jongeren heeft al een langere hulpverleningsgeschiedenis, bij de andere jongere is deze wat korter. De jongeren die al eerder delicten hebben gepleegd, daarvan was één nog niet bekend met plaatsing in de JeugdzorgPlus, maar wel een geschiedenis van ambulante zorg. De andere jongere heeft al lange tijd in de JeugdzorgPlus verbleven.

Abel

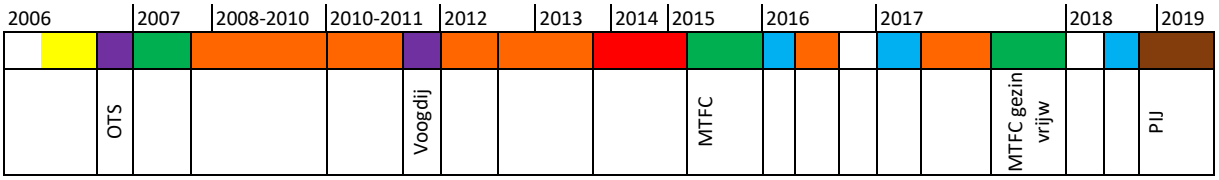

Adnan

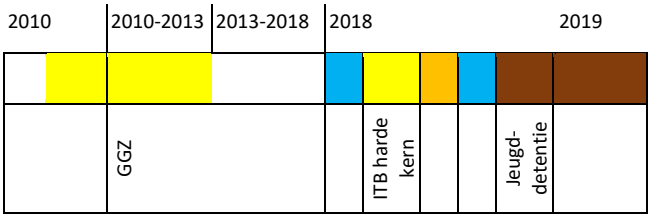

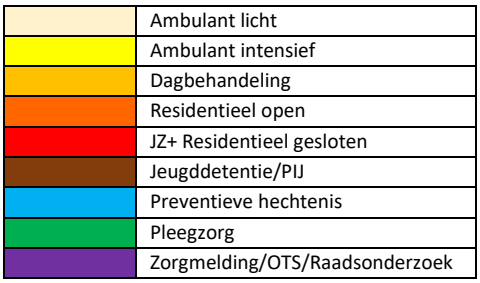

Sanjo

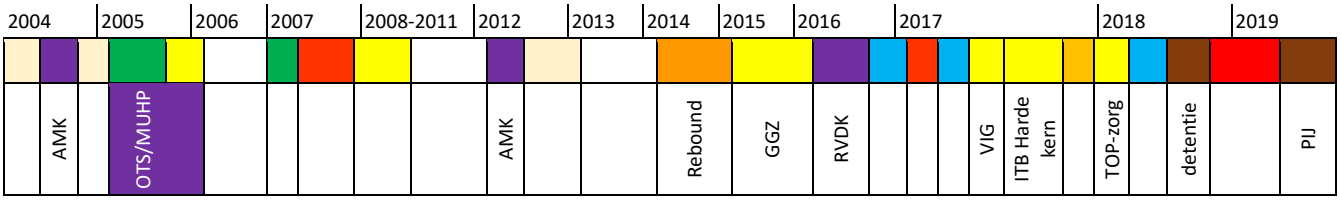

Michelle

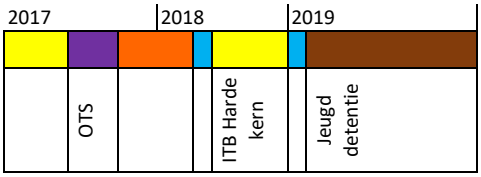

Anne

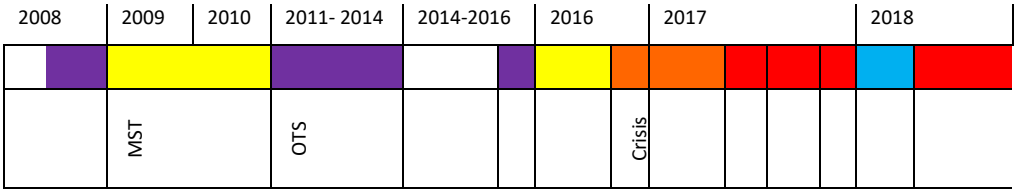

Angelo

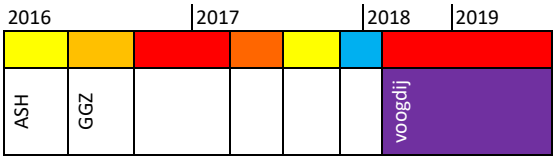

Bram (geb. jaar 2002)

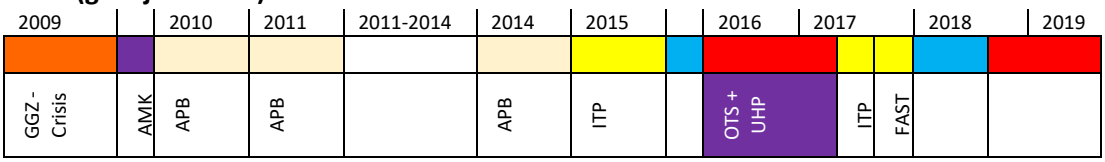

Sef

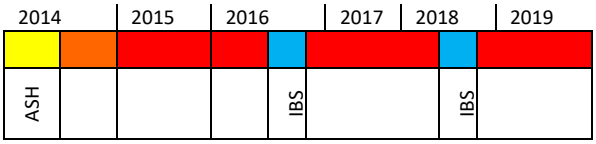

4.2 Totstandkoming van de plaatsing van jongeren in JeugdzorgPlus of JJI

In Box 2 wordt per jeugdige beschreven op welk moment in het proces van aanhouding tot rechtszaak of afdoening zij op hun huidige plek terecht zijn gekomen. Bij zes van de acht jongeren zien we dat zij geschorst waren van preventieve hechtenis en dat zij zich aan voorwaarden moesten houden. Het uitgangspunt van het jeugdstrafrecht: “schorsen, tenzij…” is hierin terug te zien. Vier van deze jongeren zijn in het kader van een schorsing van de preventieve hechtenis, geplaatst in een instelling voor JeugdzorgPlus, één jongere was naar huis gegaan met een enkelband en ambulante begeleiding, één jongere is naar begeleid kamerwonen gegaan. Alleen de twee jongeren uit de JJI met een PIJ-maatregel zijn vanaf het moment van aanhouden, niet meer vrij gekomen tot het moment dat zij veroordeeld waren. Zij hebben deze gehele periode preventief gehecht gezeten. Eén van deze twee jongeren werd na zijn veroordeling in een JeugdzorgPlus instelling geplaatst in het kader van de voorwaardelijke PIJ. Nadat hij daar niet aan zijn voorwaarden voldeed, werd hij teruggemeld en werd de voorwaardelijke PIJ omgezet in een onvoorwaardelijke PIJ.

Drie van de zes jongeren die geschorst waren, hielden zich niet aan de schorsingsvoorwaarden en werden teruggemeld en preventief gehecht. Twee van deze jongeren kwamen niet meer vrij tot aan hun veroordeling. De andere jongere werd na twee pogingen met een ambulant schorsingsplan, uiteindelijk met een 3e schorsingsplan in de JeugdzorgPlus geplaatst. De drie jongeren die zich wel aan de schorsingsvoorwaarden hebben gehouden, verbleven alle drie in een JeugdzorgPlus instelling. Bij alle drie de jongeren is ten tijde van het interview nog geen veroordeling uitgesproken voor het door hen gepleegde delict.

Box 2 Proces van delict tot plaatsing in JeugdzorgPlus of JJI

Abel Nadat Abel zijn delict heeft gepleegd, is hij opgepakt, preventief gehecht in een JJI en niet meer geschorst tot de uitspraak waarin hij veroordeeld is tot een PIJ-maatregel.

Adnan werd preventief gehecht in een JJI. Na 2,5 maand wordt hij geschorst onder voorwaarden: een enkelband en forensische ambulante behandeling. Na enkele maanden werd hij teruggemeld omdat hij opnieuw een nieuw delict heeft gepleegd: mishandeling met een mes. Hij werd snel daarna veroordeeld voor de overvallen tot 18 maanden jeugddetentie, waarvan zes maanden voorwaardelijk. Na zijn vrijlating zal hij direct weer voor moeten komen voor het mishandelingsdelict.

Sanjo werd ’s ochtends vroeg door de politie van zijn bed gelicht voor dit delict, hij werd preventief gehecht. Tijdens de preventieve hechtenis verzoekt de rechter om een dubbel PO (persoonlijkheidsonderzoek). Sanjo verblijft daarna in verschillende JJI’s. Zeven maanden later werd hij tot zes maanden jeugddetentie en een voorwaardelijke PIJ veroordeeld. Omdat hij zijn detentie inmiddels in preventieve hechtenis had uitgezeten, werd hij in het kader van de voorwaardelijke PIJ in een JZ+ instelling geplaatst. Vanwege schending van de voorwaarden (hij moest naar school gaan), werd hij teruggemeld en de voorwaardelijke PIJ begin 2019 omgezet naar een onvoorwaardelijke PIJ.

Michelle heeft ongeveer een week preventief gehecht gezeten in een JJI. Lopende het onderzoek naar het delict werd de voorlopige hechtenis geschorst onder voorwaarden. Zij moest naar begeleid kamerwonen en een dagbesteding hebben. Omdat Michelle zich niet aan de voorwaarden hield, werd de schorsing na vier maanden weer opgeheven. Zij is toen weer in de JJI geplaatst. Een maand na haar terugmelding is ze volgens het adolescentenstrafrecht veroordeeld voor 12 maanden jeugddetentie, waarvan vier maanden voorwaardelijk.

Anne heeft ongeveer twee maanden in voorlopige hechtenis gezeten in een JJI. Bij de 3e Raadkamer is er geschorst. Er is niet eerder geschorst omdat er geen geschikt schorsingsplan was. In het schorsingsplan was opgenomen dat Anne zich vrijwillig in een instelling voor JeugdzorgPlus zou laten behandelen. Omdat moeder en Anne meewerkten aan de gesloten plaatsing is er geen kinderbeschermingsmaatregel (OTS) uitgesproken.

Direct nadat **Angelo** zijn delict heeft gepleegd is de voogdijmaatregel uitgesproken. Deze aanvraag liep al omdat moeder terminaal ziek was, maar werd versneld. Eveneens is direct een machtiging gesloten jeugdzorg aangevraagd. Angelo heeft ongeveer een maand in voorlopige hechtenis gezeten en is daarna geschorst en geplaatst in een gesloten jeugdzorginstelling.

Nadat **Bram** is opgepakt voor woninginbraak werd hij geschorst. Tijdens de 1e periode van schorsing was er een plan voor intensieve ambulante forensische begeleiding. Hij overschreed de schorsingsvoorwaarden door bedreiging van een schoolleider en werd preventief gehecht. Er werd een nieuw schorsingsplan gemaakt met wederom ambulante begeleiding. Tijdens de tweede schorsingsperiode bedreigt hij een medeleerling met een mes. De schorsing wordt wederom opgeheven. Vervolgens werd een machtiging gesloten jeugdzorg aangevraagd en werd Bram geschorst en in de JeugdzorgPlus geplaatst.

Sef heeft ongeveer tien dagen preventief gehecht in een JJI verbleven, waarna hij werd geschorst en overgeplaatst naar een andere instelling voor gesloten jeugdzorg. Er is op aanvraag van de officier van justitie een dubbel PO uitgevoerd waarbij een PIJ-maatregel is geadviseerd vanwege de ernst van het gedrag van Sef en de kans op herhaling. De rechter heeft dit advies niet overgenomen, maar een werkstraf van 100 uur opgelegd. Sef bleef wel nog in de gesloten jeugdzorg, er is een verlengde machtiging aangevraagd omdat Sef inmiddels 18 jaar is.

4.3 Overwegingen bij de besluitvorming tot plaatsing in JeugdzorgPlus of JJI

Uit de interviews met betrokken sleutelfiguren komen drie belangrijke factoren naar voren die een rol spelen in de besluitvorming of advisering tot plaatsing in de JeugdzorgPlus (in het kader van een schorsing van de preventieve hechtenis) of JJI. Door alle besluitvormers wordt de aard en de ernst van het delict van de jeugdige en zijn eventuele delictgeschiedenis als eerste belangrijke factor in de besluitvorming genoemd. Daarnaast worden de kenmerken en problematiek van de jongere en het belang van de jongere als belangrijke groepen van factoren genoemd. In onderstaande worden per factor en per groep van sleutelfiguren (casemanagers, officieren van justitie en kinderrechters) de resultaten beschrijvend weergegeven. Vervolgens wordt weergegeven wat de jongeren zelf nog over deze betreffende factor vermeld hebben. Vanwege de anonimiteit wordt in onderstaande consequent over 'hij' gesproken.

4.3.1 De ernst van delicten van de jeugdige en de delict geschiedenis

Volgens casemanagers[5]

Volgens casemanagers spelen in hun besluitvorming tot advisering over al dan niet schorsen en plaatsen in een instelling voor JeugdzorgPlus, twee factoren een grote rol: de proportionaliteit van de te nemen maatregel ten opzichte van de ernst van het delict van de jongere en de delictgeschiedenis

[5] casemanagers uit CJG/wijkteam, medewerkers jeugdreclassering medewerkers jeugdbescherming en medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming

van de jongere (met name, is de jongere een *first offender*?). Onder een fors of ernstig delict verstaan de meeste casemanagers een geweldsdelict of een 'berekenend' delict zoals een geplande woningoverval. De opvatting over de zwaarte van de te nemen interventie (gevangenhouding versus plaatsing in gesloten jeugdzorg) en het type delict weegt voor sommige casemanagers mee in hun advies om een jongere al dan niet te schorsen. Met name hoe ernstiger of berekender het delict, hoe minder snel zij geneigd zijn om tot schorsing te adviseren. Andere casemanagers geven juist aan dat als het delict ernstig is, het hun taak is om "*een steviger schorsingsplan te schrijven",* dit laatste kan inhouden dat een verblijf in JeugdzorgPlus daarbij noodzakelijk wordt geacht. Het opstellen van een 'stevig schorsingsplan', wordt over het algemeen gemotiveerd vanuit het uitgangspunt "Schorsen, tenzij…". Voorlopige hechtenis wordt door casemanagers blijkbaar als een zwaarder middel gezien dan verblijf in de JeugdzorgPlus in het kader van een schorsing.

De zwaarte van de te nemen maatregel hangt volgens casemanagers niet alleen samen met de ernst van het delict maar ook met de delictgeschiedenis van de jongere. Wanneer een jongere meerdere delicten heeft gepleegd is dat van invloed op het verzoek dat door de casemanagers gedaan wordt aan de rechtbank; schorsen, detentie of een PIJ-maatregel. De casemanagers lijken het bij *first* of *second offenders* van groot belang te vinden dat een jongere wordt geschorst en eventueel voor behandeling in een JZ+ instelling wordt opgenomen. Zo zegt een raadsmedewerker over een *first offender*: *"Wij zagen een jongen die nog nooit eerder met politie in aanraking is geweest en binnen een week tijd twee [geweld + vermogensdelicten] pleegt. Dus dan wil je ook weten wat daaraan ten grondslag ligt."* In een dergelijk geval kan de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) om een PO verzoeken zodat de kinderrechter een goede afweging kan maken tussen de straf die deze jongere opgelegd moet krijgen en wat de jongere mogelijk nodig heeft aan behandeling. De uitkomsten van het PO kunnen dan meewegen in de keuze om een jongere te schorsen, met behandeling in de JeugdzorgPlus, of om deze in een JJI in preventieve hechtenis te houden in afwachting van de rechtszitting. Naarmate een jongere delicten blijft plegen (recidiveert) geven casemanagers aan dat zij minder snel tot schorsing adviseren, maar eerder tot een detentie-straf of een PIJ-maatregel (een langere behandeling in forensisch kader) adviseren. Bij drie jongeren (twee in de JJI en één in de JZ+) hebben de casemanagers verzocht om een dubbel PO (onderzoek door een psychiater én een psycholoog). De combinatie van de zwaarte van de delicten en de hoeveelheid delicten leidde hier volgens de casemanagers toe. Bij deze drie jongeren werd in het dubbel-PO onderzoek vervolgens een (voorwaardelijke) PIJ-maatregel geadviseerd. Eén jongere met meerdere (ernstige) delicten heeft een onvoorwaardelijke PIJ-maatregel opgelegd gekregen. Eén jongere kreeg jeugddetentie met voorwaardelijke PIJ. In het kader van zijn voorwaardelijke PIJ is hij behandeld in de JeugdzorgPlus maar teruggemeld door zijn jeugdreclasseerder waarna de PIJ-maatregel werd uitgevoerd. Eén jongere heeft geen voorwaardelijke PIJ-maatregel opgelegd gekregen, maar is geschorst met behandeling in de JeugdzorgPlus als schorsende voorwaarde. Voor deze laatste jongere werd een PIJ-maatregel verzocht omdat er eerder weinig bereikt werd in zijn behandeling in de JeugdzorgPlus en de kans op recidive groot werd geacht. Zijn LVB-problematiek speelde hierbij een rol. Deze jongere heeft echter geen PIJ-maatregel opgelegd gekregen, volgens casemanagers omdat het delict niet ernstig genoeg was. Een hulpverlener zegt hierover: *"Ik sta nog steeds 100% achter een PIJ en omdat de rechter zo bleef doordrammen heb ik dat uiteindelijk ook gezegd tijdens de zitting. [Jongere] is een gevaar voor de samenleving. En als ik dan later te horen krijg dat er geen PIJ is afgegeven en niet eens een voorwaardelijke PIJ dan vraag ik me wel af waarom ik dit risico heb genomen. Ik heb toen ook een tijdje afstand genomen van [jongere] voor mijn eigen veiligheid."*

Volgens officieren van justitie (OvJ)

De OvJ's geven aan verantwoordelijk te zijn voor het hele traject rondom de arrestatie van jongeren. Dat houdt onder andere in dat ze moeten bepalen of er voldoende verdenking is om een jongere aan te houden en preventief te hechten of deze bijvoorbeeld alleen op het politiebureau te ontbieden. Een *first offender* zal eerder worden ontboden op het politiebureau geven de OvJ's aan, maar ook hierbij speelt de ernst van het delict in verhouding tot de zwaarte van de te nemen maatregel een rol. Een OvJ vertelt: *"Ik heb drie dagen de tijd om te beslissen of ik iemand wil voorgeleiden voor voorlopige hechtenis. Deze beginfase is enorm bepalend. Sinds we weten dat Nederland koploper is in het toepassen van preventieve hechtenis stoppen we minderjarigen zo min mogelijk in een politiecel. Alleen bij hele ernstige feiten. En alleen bij onderzoeksbelang. Als een overval is gepleegd door drie verdachten en je bent bang dat de ene die is opgepakt z'n maatjes gaat informeren dan kan dat een beslissing zijn om deze jongere langer vast te houden. Het hangt heel erg af van de ernst van het delict. Bij twee gasten met winkeldiefstal doe ik dat niet."*

De OvJ's geven aan dat wanneer een jongere al eerder met justitie in aanraking is gekomen, ze eigenlijk nooit 'afschalen' (eenzelfde of lichtere straf dan al eerder is ingezet). Als ze dat doen dan maakt de straf geen indruk meer op de jongere in kwestie, geven OvJ's aan. Echter, wanneer jongeren al bekend zijn in de jeugdzorg, met name in de JeugdzorgPlus, dan kijken OvJ's eerst naar wat er aan behandeling is ingezet en of het wenselijk is dat de jongere deze behandeling afmaakt. Als dit het geval is dan zullen OvJ's er eerder voor kiezen of adviseren om deze jongere te schorsen en zijn behandeling te laten vervolgen. Een OvJ vertelt over een geweldsdelict (steekincident) gepleegd door een jongere met een PIJ-maatregel tijdens zijn verlof: *"Hij werd opgepakt voor poging tot doodslag. Maar hij zat ook in de JJI met een PIJ-maatregel. Ik hoorde dat hij een strafbaar feit had gepleegd en heb naar de JJI gebeld en gevraagd wat voor soort delict is dit: past het bij hem of heeft de behandeling niet gewerkt? De JJI gaf aan dat dit incident wel te verwachten was. Het advies van de JJI was om de voorlopige hechtenis te schorsen en hem weer "terug de PIJ in te sturen". Collega's van mij zouden misschien de preventieve hechtenis hebben laten doorlopen. Ik heb ervoor gekozen om onmiddellijk de PIJ te hervatten. En dit is cruciaal voor hem geweest. Hij heeft wel een kleine straf gekregen voor het steken maar uiteindelijk heeft hij wel succesvol zijn PIJ afgemaakt"*.

Volgens kinderrechters

Volgens kinderrechters lopen de werkwijzen per parket uiteen. Wat voor alle parketten echter het zwaarst meeweegt in de besluitvorming rondom het toewijzen van een jongere aan een JJI of JeugdzorgPlus is de ernst van het delict van de jongere. Wanneer een jongere een ernstig delict heeft gepleegd zullen kinderrechters deze jongere altijd naar een JJI sturen, enerzijds omdat de jongere hier sowieso detentie uit zal moeten zitten en het onlogisch is om een jongere in de tussentijd te schorsen en naar een JeugdzorgPlus instelling te sturen, anderzijds omdat deze jongere waarschijnlijk het beste af is in een JJI, aldus de kinderrechters. Kinderrechters geven aan dat er in de JJI's (tegenwoordig) een kindvriendelijk klimaat heerst, waar veel kennis is met betrekking tot jeugdpsychologie en -psychiatrie. Daarnaast kan een jongere volgens kinderrechters altijd in een JJI terecht: *"Er kan niet worden gezegd; hier is geen plek".* Een jongere is volgens kinderrechters dus niet per se slechter af bij plaatsing in een JJI ten opzichte van een plaatsing in de JeugdzorgPlus.

De verschillen in werkwijze per parket of kinderrechter uiten zich onder andere in het opnemen van behandeling in de JeugdzorgPlus als één van de schorsende voorwaarden van preventieve hechtenis.

Waar de ene kinderrechter hier bewust gebruik van maakt en voorstander van is, geeft een andere kinderrechter aan dit niet helemaal 'zuiver' te vinden: *"Daar kun je een hele interessante discussie over voeren; we sluiten je nu niet op [in de JJI], als je je nu op laat sluiten [in de JeugdzorgPlus]. Dat is best vreemd natuurlijk. En ik snap dat je die jongeren eigenlijk niet in de JeugdzorgPlus wil hebben."* Een andere kinderrechter geeft aan juist veel gebruik te maken van de schorsingsvoorwaarden om een jongere (zonder hulpverleningsgeschiedenis) in beeld te krijgen. Binnen het kader van schorsende voorwaarden, kan ook de samenwerking tussen verschillende partijen worden vastgelegd waardoor de problematiek, die aan het delict ten grondslag ligt, zichtbaar wordt: *"Een delict is altijd een klein topje van grote onderliggende problematiek. Dat kan ook aangepakt worden via het strafrecht [in plaats van civielrecht]".*

Een andere bepalende factor of een jongere wel of niet wordt geschorst is of de casemanager of de Raad voor de Kinderbescherming al een machtiging voor een gesloten plaatsing heeft aangevraagd. Wanneer de jongere een delict pleegt terwijl er al een aanvraag voor zo'n machtiging loopt dan wordt dit vaak meegenomen in het schorsingsplan. Een plaatsing in de JeugdzorgPlus in het kader van schorsingsvoorwaarden is volgens kinderrechters dan een logische stap, mits de ernst van het delict het toelaat (met andere woorden, het delict niet zó zwaar is dat een gevangenhouding passender wordt geacht). Daarnaast speelt het herhalingsrisico een rol: *"Als je verwacht dat het herhalingsrisico bij een jongere groot is, dan ga je die niet in de JeugdzorgPlus plaatsen".* Dit impliceert dat JeugdzorgPlus als lichter behandel-alternatief wordt gezien. Ook wordt wel aangegeven dat in de JeugdzorgPlus jongeren zitten die verdacht worden van een delict waarvoor zij niet (kunnen) worden veroordeeld, bijvoorbeeld vanwege te weinig bewijslast.

Volgens jongeren

Er zijn twee jongeren uit de JeugdzorgPlus die aangeven betrokken te zijn geweest bij de besluitvorming aangaande hun delict. De twee andere in JeugdzorgPlus geplaatste jongeren geven aan niet betrokken te zijn geweest of zeggen zich dit niet meer te kunnen herinneren. Een van de jongeren vertelt dat er samen met moeder, de Raad voor de Kinderbescherming en de jongere zelf is besloten om een schorsing te verzoeken. De jongere gaf aan niet in de JJI te willen blijven *"alles was beter dan dat"*, dus heeft de jongere de schorsingsvoorwaarde om mee te werken aan behandeling in de JeugdzorgPlus geaccepteerd. De andere JeugdzorgPlus jongere geeft aan dat zijn delict niet ernstig genoeg was om hem vast te kunnen houden in de JJI. Hij gaf aan niks gedaan te hebben: *"In mijn dossier staat 'zware mishandeling', maar ik heb niemand aangeraakt, alleen bedreigd".* Ook de jongeren in de JJI bagatelliseren hun delict(en) en zeggen dat er helemaal niet zoveel aan de hand was: *"Ik was thuis met een enkelband daarna en toen ging het wel weer goed maar toen werd ik dus weer opgepakt voor dat steekincident… maar toen viel het dus allemaal wel mee"*.

Jongeren in de JJI vertellen meer over hun eigen aandeel in het strafproces. Ze vertellen dat ze in de raadkamer gehoord werden en dat er vragen werden gesteld: *"Ze luisterden wel naar mij maar ik kreeg alsnog een PIJ en daar ben ik het echt niet mee eens. Die onderzoeker [tijdens de afname van het PO-onderzoek] zei van ja goed zo, goed zo, maar ze zeiden ook je probeert mooi weer te spelen".* Een andere jongere vertelt: *"Ik kan veel verschillen zien tussen rechters, ik had twee rechters en die, dat vergeet ik nooit meer, er stond aan de ene kant een meneer die het niks interesseerde maar er was ook een vrouw en die was heel geïnteresseerd en die vroeg echt door enzo en ik kreeg bij haar toen ook het gevoel van als ik nu ga bekennen dan word ik misschien geschorst. Ik zou haar wel*

iedere keer willen als ik bij de rechter moet komen. Bij de andere raadkamers had ik niet het gevoel dat ik echt gehoord werd. Bij de raadkamer vragen ze ook niet echt naar mijn kant van het verhaal. Ze laten mij dan even aan het woord en dan mag de officier aan het woord en dan komt er meteen een uitspraak." Eén jongere vertelt dat hij een aandeel heeft in zijn eigen proces op een wat onverwachte manier. Hij benoemt dat hij ervoor kiest om zijn voorwaardelijke straf ook uit te zitten in de JJI, want: "*dan ben ik er vanaf en anders kan ik er nog jaren aan vast zitten*" (de proeftijd is twee jaar, en indien hij zich niet aan de voorwaarden houdt, kan de jongere weer worden teruggeplaatst).

De jongeren in de JJI, die meerdere strafkamers hebben bijgewoond, vertellen dat ze zich tijdens de raadkamer wisselend gehoord voelden door de kinderrechters. Een jongere zegt hierover: *"Die eerste dag dat je wordt opgepakt is wel schrikken. Dan zit je in zo'n cel en denk je, moet ik hier nou een jaar blijven. (…) Toen had ik de Raadkamer en moest ik vertellen waarom ik geschorst zou moeten worden. En toen moest ik naar een langverblijf groep. Toen weer een Raadkamer en toen werd ik weer niet geschorst en toen had ik een pro-forma zitting en toen werd ik wel geschorst. Ik denk omdat school er weer aan kwam en ik werk had en mijn moeder me weer terug wilde. En m'n advocaat heeft natuurlijk een goed woordje voor me gedaan."*

Enkele jongeren zijn teruggemeld door hun jeugdreclasseerder. Twee jongeren mochten in het kader van een schorsing naar huis met elektronisch toezicht (enkelband) en Intensieve Traject Begeleiding (ITB) Harde Kern, zij zijn teruggemeld omdat zij zich niet aan de voorwaarden hielden. Eén jongere, die in het kader van een voorwaardelijke PIJ in de JeugdzorgPlus verbleef, is eveneens teruggemeld waardoor de PIJ maatregel werd omgezet. Hij vertelt daarover: *"Ik ben geprovoceerd doordat er goede afspraken liepen thuis en ze mij toch daar [in de JeugdzorgPlus] geplaatst hebben. En als ik daar niet was geweest dan had ik me gewoon aan mijn voorwaarden kunnen houden [naar school gaan] en had ik nu geen PIJ gehad".*

Bij de vraag of zijn situatie anders was geweest wanneer hij niet was teruggemeld door zijn jeugdreclasseerder zegt een andere jongere: *"Als ik kijk naar de straffen dan had ik alsnog terug moeten komen denk ik. Ze hebben gekeken naar de ernst van het delict. Ze hebben in het begin rekening gehouden met mijn omstandigheden, maar ik denk dat ze daar uiteindelijk toch geen rekening meer mee gehouden hebben toen mijn aandeel duidelijk was."* De jongeren die meerdere delicten hebben gepleegd zeggen ook te beseffen dat hun kansen opraken. Tegelijkertijd hebben ze, wanneer zij hun delicten plegen, het idee dat ze 'er wel mee weg komen'. Een van de jongeren vertelt: *"De eerste keren dat ik werd opgepakt wist ik het voor elkaar te krijgen om geschorst te worden. Maar ja, als ze [kinderrechters] je steeds zien terugkomen dan doen ze dat niet meer"* en *"ik was ook alweer overvallen aan het plannen dus was ik waarschijnlijk toch wel weer opgepakt".*

Samenvatting

Volgens casemanagers spelen in hun besluitvorming de proportionaliteit van de te nemen maatregel ten opzichte van de ernst van het delict van de jongere en de delictgeschiedenis van de jongere een rol. De zwaarte van de interventie (gevangenhouding versus plaatsing in gesloten jeugdzorg) en het type delict weegt voor sommige casemanagers mee in hun advies tot schorsen. Er wordt door casemanagers geïmpliceerd dat voorlopige hechtenis als een zwaarder middel dan verblijf in JeugdzorgPlus wordt gezien en dat het preventief gehecht zijn meer als "afwachten" wordt gezien dan als "alvast starten met behandeling". De casemanagers vinden het bij *first* of *second offenders* van groot belang dat een jongere wordt geschorst, naarmate een

jongere delicten blijft plegen geven ze aan dat deze detentie of een PIJ-maatregel opgelegd zou moeten krijgen.

De OvJ's geven aan verantwoordelijk te zijn voor het hele traject rondom de arrestatie van jongeren. De OvJ's geven aan dat wanneer een jongere al eerder met justitie in aanraking is gekomen, ze eigenlijk nooit 'afschalen'; een lichtere straf maakt geen indruk meer op de jongere in kwestie. Wanneer jongeren al bekend zijn in de jeugdzorg, met name in de JeugdzorgPlus, dan kijken OvJ's eerst of het wenselijk is dat de jongere eventuele behandeling afmaakt.

Volgens kinderrechters lopen de werkwijzen per parket uiteen. Deze verschillen uiten zich onder andere in het opnemen van behandeling in de JeugdzorgPlus als één van de schorsende voorwaarden van preventieve hechtenis; soms wordt er bewust gebruik van gemaakt, soms wordt aangegeven dat dit niet 'zuiver' is. Waar wel eenduidigheid over is, is het toewijzen van een jongere aan een JJI of JeugdzorgPlus op basis van de ernst van het delict van de jongere. Een andere bepalende factor met betrekking tot al dan niet schorsen is of er door de casemanager al een machtiging voor een gesloten plaatsing is aangevraagd. Wegens het veranderde pedagogische en kindvriendelijke klimaat in de JJI's en het gegeven dat JJI's een jongere niet (kunnen) afwijzen is een jongere volgens kinderrechters niet per se slechter af bij plaatsing in een JJI ten opzichte van een plaatsing in de JeugdzorgPlus.

De meerderheid van de jongeren geeft aan niet betrokken te zijn geweest bij de besluitvorming aangaande hun plaatsing. De jongeren in de JJI vertellen dat ze zich tijdens hun Raadkamer wisselend gehoord voelden door de kinderrechters. Ze lijken zich meer gehoord te voelen door personen die vriendelijk over komen dan door personen die 'streng' overkomen. De jongeren die meerdere delicten hebben gepleegd beseffen dat hun kansen opraken. Tegelijkertijd hebben ze, wanneer zij hun delicten plegen, het idee dat ze 'er wel mee weg komen'.

4.3.2 De kenmerken en problematiek van de jongere

Volgens casemanagers

De casemanagers werken veel direct samen met de jongeren. Zij geven aan dat de jongeren in JeugdzorgPlus en JJI een bijzondere en vaak moeilijk te begeleiden doelgroep zijn. Ze benoemen dat de jongeren met delictgedrag in de JeugdzorgPlus en jongeren in de JJI veel overeenkomsten hebben en als dezelfde doelgroep kunnen worden gezien. De casemanagers noemen mogelijke trauma's uit het verleden van de jongeren het vaakst als reden om voor een jongere behandeling in JeugdzorgPlus te verzoeken. Uitspraken zoals: *"deze jongere is zo verpest"* en "*hij heeft zo'n traumatische jeugd gehad"* worden door bijna alle casemanagers genoemd. Volgens de casemanagers hebben de vier jongeren uit JeugdzorgPlus in hun verleden (vermoedelijk) een traumatische ervaring meegemaakt. Van de vier jongeren uit de JJI is dit bij twee zeker het geval (de PIJ-jongeren) en bij twee jongeren (de detentie-jongeren) onduidelijk. Deze traumatische ervaringen, vaak veroorzaakt vanuit problemen binnen het gezinssysteem, worden door casemanagers als grond aangedragen om een jongere in de JeugdzorgPlus te willen behandelen (in het kader van schorsing). Een casemanager zegt hierover: *"Geen behandeling krijgen en puur binnen een JJI verblijven, had deze jongere geen beter mens gemaakt. Hij is in de basis ontzettend beschadigd en heeft al een pittig levenspad bewandeld waardoor hij behandeling of therapie nodig heeft om zijn leven weer adequaat vorm te kunnen geven."* Tegelijkertijd lijkt de behandeling in de JeugdzorgPlus niet altijd het gewenste effect te hebben: "*Er was altijd een soort ijdele hoop op behandeling en dat is in de JJI toch minder aan de orde. Maar helaas moeten we nu ook zeggen dat dat in de JeugdzorgPlus ook niet gelukt is. Zijn trauma's zijn zo groot en hij is zo beschadigd dat niemand daar doorheen komt."*

De casemanagers geven aan dat zij hopen dat de jongeren in de JeugdzorgPlus, in tegenstelling tot in een JJI, de behandeling die ze nodig hebben ook krijgen. Tegelijkertijd geven zij ook aan dat wanneer een jongere niet behandeld wil worden er ook in de JeugdzorgPlus weinig te behalen valt: *"Sommige jongeren werken hier op zich wel mee maar zijn niet echt in behandeling. En dan kun je wel kleine resultaten boeken maar ze als ze niet echt gemotiveerd zijn voor therapie is dat ook vrij basaal en kunnen ze zich heel sociaal wenselijk gedragen. Als jongeren zelf echt willen en zelf ook in therapie willen dan kun je toch beter de onderliggende factoren behandelen."* Wanneer een jongere deze motivatie voor verandering ook laat zien in het contact met de casemanager geven zij aan eerder achter een plaatsing in de JeugdzorgPlus te staan dan wanneer een jongere helemaal niet wil veranderen: *"Welke hulp biedt de meeste kansen? Kun je de jongere nog bereiken of is hij meer verhard? Moet hij het meer voelen of wil je mogelijk meer bereiken? Is de jongere verhard dan valt de keuze eerder op een JJI, je zit dan meer op de jongere de consequenties laten voelen. Is de jongere nog niet verhard, en is het tij nog te keren, dan meer denk je meer aan JeugdzorgPlus."*

De casemanagers geven aan dat er voor het bewerkstelligen van motivatie voor behandeling een vertrouwensband met een hulpverlener of betrokken familielid nodig is. Wegens de vele wisselingen in instellingen of pleeggezinnen die de geïnterviewde jongeren hebben meegemaakt hebben de meeste jongeren volgens de casemanagers geen vertrouwensband kunnen ontwikkelen met een dergelijk persoon. Sommige casemanagers geven, terugkijkend op het traject van de jongere, aan dat de poging tot behandeling in de JeugdzorgPlus 'verloren tijd' is geweest: *"Hij heeft een half jaar in de JeugdzorgPlus verloren, zie het als verspilde tijd. Hij heeft de kans gekregen om in een milder regime verbetering te laten zien. Dat is mislukt. Is ook voor deze jongere weer een faalervaring. Dat is vervelend."* Er zijn echter ook succesverhalen; bijvoorbeeld één van de jongeren die na een succesvolle behandeling in de JeugdzorgPlus binnenkort weer thuis gaat wonen.

Volgens officieren van justitie (OvJ)

OvJ's geven aan dat houding, gedrag en uiterlijke kenmerken van een jongere van invloed kunnen zijn op de besluitvorming; een OvJ noemt dit de 'aaibaarheidsfactor' van de jongere. Dit kan volgens hen meewegen in de beslissing of een jongere (weer) geschorst wordt of (dit keer) onvoorwaardelijke detentie opgelegd krijgt. Voor sommige OvJ's is dit al vóór de strafzitting van invloed omdat zij de jongere in kwestie van te voren bezoeken. Andere OvJ's werken niet op deze manier en zien de jongere pas tijdens de zitting. Een OvJ kan ervoor kiezen om zelf een raadkamer te begeleiden, zodat zij een beeld kunnen krijgen van de jongere, maar meestal wordt dit gedaan door een andere OvJ dan de zaakofficier. De OvJ's vragen dan aan de politie en Raad voor de Kinderbescherming om informatie over het gedrag en de houding van de jongere en nemen dit mee in hun besluitvorming. Een OvJ vertelt dat er daardoor veel af komt te hangen van de zitting: *"Soms kan er iets getriggerd worden op zo'n zitting en dan wordt er één verkeerde vraag gesteld en ontvlamt iemand helemaal of een rapport dat op het laatste moment nog binnen komt of iemand zit er heel nonchalant bij en toont geen berouw dan kan een zitting heel anders lopen. Of juist als de jongere wel veel berouw toont."*

De OvJ's kijken ook naar hulpverleningsgeschiedenis en (ontwikkelings)problematiek van de jongeren. Wanneer jongeren al bekend zijn in de jeugdzorg zijn zij eerder geneigd een jongere naar de JeugdzorgPlus te sturen. Ook leeftijd speelt een belangrijke rol volgens OvJ's. Hoe hoger de leeftijd, hoe eerder er gedacht wordt aan een strafrechtelijke afdoening.

Volgens kinderrechters

Net als de casemanagers geven de kinderrechters aan dat de doelgroep die in een JJI of in de JeugdzorgPlus terecht komt niet zoveel verschilt van elkaar en daarnaast een bijzondere doelgroep is: *"Het zijn vaak niet van die gedoodverfde criminelen, het zijn vaak hele bijzondere kinderen die het vaak op zo'n JeugdzorgPlus groep al niet echt goed doen dus dan neem je dat wel mee in je afweging."* Kinderrechters geven aan dat kenmerken van de jongeren meespelen in hun besluitvorming. Zo kijken ze naar het intelligentieniveau van de jongere en of een jongere psychiatrische problematiek heeft. Wanneer dit het geval is dan is een JJI volgens hen niet de juiste plek voor deze jongeren en wordt er gekeken naar een (gesloten) plek binnen de jeugd-GGZ of een instelling voor LVB-problematiek. Ook hier is het volgens kinderrechters echter vaak moeilijk om een plek voor deze jongeren te vinden. Ook geven ze aan dat het hen niet altijd even duidelijk is in welke instelling een jongere op de juiste plek zit. Een kinderrechter noemt als voorbeeld: *"Bijvoorbeeld een zwakbegaafde jongen die steeds jonge meisjes lastigvalt. Die jongen zit niet op zijn plaats tussen de criminele jongeren in de JJI maar ook niet op een gemengde groep in de gesloten jeugdzorg met andere meisjes dus dat maakt het soms best lastig."*

Eén kinderrechter noemt de ventielbepaling, waarbij een jongere zijn gesloten plaatsing uit mag zitten in een JJI: *"Hier wordt eigenlijk nooit gebruik van gemaakt, wat me eigenlijk verbaast. Maar ja, je gaat dan de strafrecht en civielrecht jongens weer samen plaatsten. En de publieke opinie was toen zo sterk om ze uit elkaar te halen."* Andere kinderrechters geven aan dat de JJI volgens hen soms beter is toegerust op de problematiek van de doelgroep delinquenten met gedragsproblemen dan JeugdzorgPlus instellingen. Eén kinderrechter geeft aan dat hierom wenselijk zou zijn wanneer JJI's ook (weer) civiele plaatsingen zouden kunnen oppakken.

Volgens jongeren

De jongeren beschrijven ook dat hun problematiek volgens hen invloed heeft op hun delictgedrag en hun plaatsing in de JeugdzorgPlus of JJI. Alle jongeren die geïnterviewd zijn in de JeugdzorgPlus benoemen dat zij een psychiatrische diagnose of gedragsproblemen hebben. Drie van de jongeren uit de JJI benoemen dit ook. Bijna alle jongeren hebben het over de diagnose ADHD, de andere jongeren zeggen dat ze agressieproblemen hadden of dat ze tijdens de pubertijd *"best wel een kutkind waren".* De jongeren koppelen deze diagnose of gedragsproblemen aan hun plaatsing binnen de JeugdzorgPlus of JJI omdat hen, door casemanagers, OvJ's of kinderrechters, is verteld dat ze hiervoor behandeling nodig hebben. Niet alle jongeren zijn het hiermee eens. Sommige van hen benoemen dat ze vinden dat hun agressie wel mee valt of dat hun ADHD-diagnose niet klopt: *"Niemand heeft ooit eerder tegen mij gezegd dat ik ADHD had en m'n psycholoog die zegt dat ze daarover twijfelt en als professional hoor je daar niet over te twijfelen. En ik heb er zelf ook dingen over opgezocht en ik denk niet dat ik ADHD heb."* Andere jongeren (h)erkennen hun problemen wel en geven aan baat te hebben bij de hulp die ze hiervoor krijgen. Met name de jongeren in JeugdzorgPlus met perspectief op een thuisplaatsing zijn blij met de hulp die ze hebben gehad en zien hun toekomst rooskleurig in.

Een kenmerk dat door jongeren wordt benoemd als reden dat ze in de JJI terecht zijn gekomen is hun afkomst of huidskleur. Ze hebben het idee dat dit een grote rol heeft gespeeld in hun veroordeling. De jongeren in de JJI benoemen dat wanneer zij blank of Nederlands waren geweest zij niet in de JJI terecht zouden zijn gekomen of eerder zouden zijn geschorst: *"Ik ken een blanke jongen die hetzelfde*

delict heeft gepleegd en die heeft maar drie maanden gezeten. Maar die heeft niet in zoveel groepen gezeten."

De jongeren die meerdere delicten hebben gepleegd vertellen hier open over en sommigen lijken trots op hun delicten. Eén van de jongeren beschrijft dat het in zijn woonwijk heel normaal is om delicten te plegen; jongeren staan hierover op iedere hoek van de straat tegen elkaar op te scheppen. Een andere jongen vertelt dat hij al vroeg in aanraking kwam met illegaliteit omdat zijn vader fietsen heelde en drugs verkocht. Andere redenen die de jongeren noemen voor het plegen van hun delicten zijn geld, status en een verdenking of lopend strafproces *"Ik zou toch opgepakt worden".*

Samenvatting

Casemanagers benoemen dat de jongeren met delictgedrag in de JeugdzorgPlus en de JJI qua problematiek als dezelfde doelgroep kunnen worden gezien. Trauma's uit het verleden van de jongeren worden het vaakst als reden genoemd om voor een jongere behandeling in JeugdzorgPlus te verzoeken. Wanneer een jongere motivatie voor verandering laat zien geven casemanagers aan eerder achter een plaatsing in de JeugdzorgPlus te staan. De casemanagers geven aan dat er voor het bewerkstelligen van intrinsieke motivatie een vertrouwensband met een hulpverlener of betrokken familielid nodig is. Wegens de vele wisselingen in instellingen of pleeggezinnen hebben de meeste jongeren volgens de casemanagers echter geen vertrouwensband kunnen ontwikkelen met een dergelijk persoon en kan behandeling (in welk kader dan ook) soms niet tot stand komen.

OvJ's geven aan dat houding, gedrag en uiterlijke kenmerken van een jongere van invloed kunnen zijn op hun besluitvorming. OvJ'z zijn eerder geneigd een jongere naar de JeugdzorgPlus te sturen wanneer ze al bekend zijn in de jeugdzorg. Hoe hoger de leeftijd van de jongere, des te eerder er gedacht wordt aan een strafrechtelijke afdoening.

Kinderrechters geven aan ze binnen hun besluitvorming kijken naar het intelligentieniveau van de jongere en of een jongere psychiatrische problematiek heeft. Bij jongeren met deze problematiek vinden zij een JJI minder geschikt. Net als de casemanagers geven de kinderrechters aan dat de doelgroep die in een JJI of in de JeugdzorgPlus terecht komt qua problematiek niet zoveel verschilt van elkaar. In de afweging tussen plaatsing in de JeugdzorgPlus of JJI nemen zij naast de delict geschiedenis en de ernst van het delict (zie vorige paragraaf), de het herhalingsgevaar emee in de besluitvorming. Kinderrechters geven aan dat de JJI soms beter is toegerust op de problematiek van de doelgroep delinquenten met gedragsproblemen dan JeugdzorgPlus instellingen en dat het hierom wenselijk zou zijn wanneer JJI's ook civiele plaatsingen zouden kunnen oppakken.

Alle jongeren die geïnterviewd zijn in de JeugdzorgPlus benoemen dat zij een psychiatrische diagnose of gedragsproblemen hebben en dat de reden is dat zij behandeling nodig hebben. Niet alle jongeren zijn het eens met de diagnose die bij hen gesteld is. Een kenmerk dat door jongeren wordt benoemd als reden dat ze in de JJI terecht zijn gekomen is hun afkomst of huidskleur. De jongeren geven aan dat zij al op jonge leeftijd in aanraking kwamen met criminaliteit, bijvoorbeeld doordat dit genormaliseerd is binnen hun familie of de wijk waar zij zijn opgegroeid. Andere redenen die de jongeren noemen voor het plegen van hun delicten zijn geld, status en een verdenking of lopend strafproces.

4.3.3 Het belang van de jongere, de geboden behandeling

Volgens casemanagers

De voornaamste motivatie die door casemanagers genoemd wordt om een jongere in de JeugdzorgPlus te willen plaatsen in plaats van in een JJI is dat de jongere behandeling nodig heeft, en dat deze plaatsing dus in het belang van de jongere is. Casemanagers geven aan jongeren zo goed mogelijk te willen voorbereiden op een terugkeer naar de maatschappij door middel van behandeling. Daarnaast geven casemanagers aan te handelen volgens het uitgangspunt 'Schorsen, tenzij…'. Zij hebben het idee dat alle sleutelfiguren in de strafrechtketen hier de laatste jaren steeds meer van uitgaan. Tegelijkertijd noemen zij dat het stapsgewijs opbouwen van de zwaarte van hulpverlening voor jongeren via het civielrecht, met het via strafrecht (plaatsing in JJI) als uiterste middel niet voor iedere jongere wenselijk is. Sommige jongeren hebben er volgens hen juist baat bij om eerder in een JJI terecht te komen. Casemanagers proberen daarom te bepalen of de problematiek van de jongeren meer past binnen het civielrecht of binnen het strafrecht. Dit is maatwerk volgens de casemanagers.

De casemanagers zeggen dat behandelmotivatie een belangrijke voorwaarde is om vooruitgang te boeken. Sommigen benoemen te denken dat de jongeren gemotiveerd raken voor behandeling in de JeugdzorgPlus wanneer er detentie 'boven hun hoofd hangt'. Voorwaardelijke detentie wordt dan ingezet als pressiemiddel voor het volgen van behandeling in de JeugdzorgPlus; jongeren worden geschorst vanuit het strafrecht en in hun schorsingsplan en schorsingsvoorwaarden wordt behandeling in JeugdzorgPlus meegenomen. Sommige casemanagers werken heel bewust op deze wijze, anderen weten dat het een mogelijkheid is en komen het af en toe tegen, de rest herkent dit niet en geeft aan het niet eens te zijn met deze werkwijze: *"het is spelen met de regels".*

Ook geven casemanagers vaak aan dat zij denken of dachten dat er in een JJI geen behandeling wordt geboden of dat de behandeling die de jongere nodig heeft niet in de JJI wordt geboden maar wel in de JeugdzorgPlus: *"Een andere overweging was dat er schematherapie geadviseerd werd . Dat zou in de JJI niet worden aangeboden en in de JeugdzorgPlus wel. Uiteindelijk bleek dat in [JeugdzorgPlus instelling] waar de jongere geplaatst werd, ook geen schematherapie werd geboden, dus dat moest ingevlogen worden. En later bleek dat in de JJI wel schematherapie werd geboden."* Dit is voor casemanagers een reden om in het schorsingsplan op te nemen dat een jongere (een bepaalde) behandeling nodig heeft.

Hoewel er in de JJI wel degelijk behandeling wordt geboden geven de casemanagers van jongeren die in de JJI zitten aan dat behandeling of therapie niet altijd wordt gestart als de jongere zijn of haar delict niet wil erkennen; volgens hen een voorwaarde om met behandeling te mogen starten. Wat casemanagers bedoelen met "behandeling", is niet uitvoer van de basisbehandelmethodiek in de JJI's: Youturn. Alle jongeren die in de JJI worden geplaatst krijgen automatisch met deze basismethodiek te maken, of zij wel of niet bekennen.

Door casemanagers wordt ook vaak benoemd dat zij de jongere nog een laatste kans wilden geven in de JeugdzorgPlus: *"(…) ook omdat we de hoop hadden dat hij zijn motivatie in de JeugdzorgPlus zou laten zien, we wilden hem nog een kans geven om een meerjarige en langdurige maatregel te voorkomen."* En dat de jongere (eigenlijk) niet thuis hoort in het strafrecht: *"iedereen zag 'dit is geen strafrecht jongere'."* Zij verwachtten of ondervinden dat een jongere stagneert in zijn ontwikkeling in

een JJI: *"Ik had ook een jongere in de JJI die een ernstig strafbaar feit had gepleegd die was in drie maanden zo sterk vermagerd dat we uiteindelijk toch geschorst hebben met strenge voorwaarden en een enkelband."* en *"We kozen voor JeugdzorgPlus want hij zat in de JJI niet lekker in zijn vel."* Deze opmerkingen geven weer dat door casemanagers het verblijf in een JJI als meer repressief en minder motiverend wordt ervaren dan verblijf in JeugdzorgPlus.

Casemanagers willen de jongere soms ook liever niet plaatsen bij andere jongeren met delictgedrag. Er wordt echter door meerdere casemanagers aangegeven dat jongeren die naar een JeugdzorgPlus instelling gaan daar ook vaak met andere jongens met delictgedrag in een groep zitten: *"Ook bij de jeugdreclassering wordt de doelgroep steeds heftiger en problematischer. Het uitgangspunt van het strafrecht lijkt hiermee te maken te hebben; alles geprobeerd moeten hebben voor er wordt overgegaan op strafrecht. Terwijl civielrecht eigenlijk niet bedoeld is voor criminelen, toch zitten ze daar".* Een andere hulpverlener zegt: *"Als ze een gevaar zijn voor de omgeving en zichzelf. Dus inderdaad jongeren met criminaliteit. Maar voornamelijk jongeren die een gevaar zijn voor zichzelf. De jongeren die echt een gevaar zijn voor hun omgeving komen dan toch eerder terecht in de JJI. De jongeren in de JeugdzorgPlus vormen een risico voor zichzelf door zich niet te kunnen conformeren aan regels, weglopen, drugsmisbruik. Bij de meeste jongeren zijn er wel zorgen dat ze in de criminaliteit zitten of slachtoffer zijn van criminaliteit zoals met loverboys of suïcidaal zijn."*

Ondanks dat alle casemanagers jongeren graag zoveel mogelijk uit de JJI willen houden geven zij aan dat er weinig plek is voor jongeren in de JeugdzorgPlus. Binnen de JeugdzorgPlus instellingen geldt een opnameplicht; een jongere kan altijd ergens geplaatst worden. Maar dit zijn niet altijd de plekken waar casemanagers de jongere het liefst hadden geplaatst voor een passende behandeling. Een jongere wordt dan op een wachtlijst geplaatst voor de beter passende plaats. Enkele casemanagers geven aan ervaren te hebben dat een jongere niet in een bepaalde JeugdzorgPlus insteling terecht kon, omdat de problematiek van de jongere te ernstig was, in tegenspraak met de opnameplicht van JeugdzorgPlus. Andere factoren die worden genoemd zijn: het in stand houden of verbeteren van de relatie met ouders (wat volgens casemanagers makkelijker gaat vanuit de JeugdzorgPlus dan vanuit de JJI), eerdere positieve ervaring met JeugdzorgPlus, wegloopgedrag in JeugdzorgPlus, de leeftijd van de jongere (vanaf 18 jaar kunnen jongeren niet meer in de JeugdzorgPlus worden geplaatst) en loverboyproblematiek.

Casemanagers zeggen niet of nauwelijks te adviseren tot een gedragsbeïnvloedende maatregel (GBM); gedwongen behandeling van de jongere buiten een JJI of gesloten jeugdzorg. Als reden hiervoor benoemen ze dat een jongere gemotiveerd moet zijn voor een GBM en dat is vaak niet het geval. Ook geven ze aan dat in een GBM het type behandeling heel specifiek benoemd moet worden en dat is (voor hen) bijna niet realiseerbaar.

Volgens officieren van justitie

Volgens officieren van justitie (OvJ's) is iedere casus van een jongere die in een JJI of in de JeugdzorgPlus terecht komt verschillend; de beslissing is maatwerk waarbij er door hen wordt gekeken naar zowel het belang van de jongere als het belang van de maatschappij. Hierbij is samenwerking met andere partijen van belang. De politie, de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK), de officier van justitie en de kinderrechter hebben allen een belangrijk aandeel in het strafproces. Volgens OvJ's zijn deze partijen het niet altijd met elkaar eens; waar de RvdK het belang van de jongere het meest wil behartigen geven OvJ's aan meer te kijken naar bescherming van de

maatschappij en hoe deze jongere hier uiteindelijk veilig in kan terugkeren; *"Licht waar het kan, zwaar waar het moet".* Ze geven aan echter altijd naar de context en situatie van de jongere te kijken maar als het delict ernstig is en de RvdK zegt *"we hebben alles uitgeprobeerd"* dan is dat voor OvJ's een reden om zo'n jongere in een JJI te plaatsen. Hierbij benoemen ze dat het opsluiten van minderjarigen nooit de beste oplossing is; "*Er is nog nooit een jongere beter uit een JJI gekomen, maar soms kun je niet anders".*

OvJ's geven aan dat hun werk toch ook een pedagogische insteek heeft en dat ze soms duidelijke grenzen moeten stellen voor jongeren door met hen te praten en de consequenties van hun gedrag uit te leggen. Er zit verschil in hoe OvJ's hiermee omgaan; sommigen spreken of zien een jongere alleen tijdens de Raadkamer en vragen om een beeld van de jongere aan andere partijen zoals politie of RvdK, anderen gaan zelf met een jongere in gesprek zodra deze in voorarrest zit. OvJ's erkennen dat deze verschillen tussen personen van invloed kunnen zijn op uiteindelijke beslissingen. Eén van de OvJ's geeft aan zelf een pedagogische achtergrond te hebben waardoor hij veel beslissingen vanuit een pedagogische insteek neemt, waar zijn collega's misschien eerder straf of detentie zouden inzetten. Dit leidt er onder andere toe dat deze OvJ ervoor pleit behandeling in te zetten wanneer een jongere dit nodig lijkt te hebben, hoewel de JeugdzorgPlus hier niet altijd goed toe uitgerust lijkt te zijn: *"Hiervan [plaatsing in JeugdzorgPlus instelling] heb ik achteraf gedacht, hebben we van [JeugdzorgPlus instelling] niet teveel gevraagd door deze jongere bij hen te plaatsen. Nu zit deze jongen in een TBS. Soms blijf ik tegen beter weten in misschien te veel vragen van instanties om in mijn visie een zo goed mogelijke toekomst te blijven geven. Want uiteindelijk heeft het wel geresulteerd in een geweldsdelict."*

Volgens de OvJ's kan een andere bepalende factor de juridische gevolgen van hun besluit zijn, bijvoorbeeld de invloed van een strafblad op het verkrijgen van een Verklaring Omtrent Gedrag. Ook dit is persoonsafhankelijk; waar de één hier juist niet naar kijkt neemt de ander het wel degelijk mee in het besluit: *"Er zijn een heleboel mazen in onze wet die ervoor zorgen dat je bepaalde beslissingen niet neemt vanwege de juridische gevolgen"*.

Volgens kinderrechters

Wanneer een jongere veroordeeld wordt voor een delict dan krijgt deze een strafblad. Afhankelijk van het delict kan dit van negatieve invloed zijn op de toekomst van de jongere en dus niet in het belang van de jeugdige. De ene kinderrechter laat dit meewegen in zijn beslissing, de andere niet. Een kinderrechter zegt hierover: *"Er is wel een vervaltermijn [voor een delict] maar binnen hun opleiding hebben ze dan wel weer vaak een VOG nodig voor een stage en dan wordt het voor die kinderen wel heel lastig. Ik ben het er wel mee eens dat het niet altijd te grote gevolgen moet hebben maar aan de andere kant moet je ook gewoon naar het delict en de daarbij passende straf kijken en is het oneigenlijk om de consequentie van de aantekening op je VOG erbij te betrekken. Het is heel oneigenlijk om die straf te verminderen om te voorkomen dat iets op je strafblad komt. Die aantekening is een gevolg van je eigen acties".* Kinderrechters spreken ook over de verhouding van het belang van de maatschappij (vergelding en veiligheid) versus het belang van de jongere. Wanneer een jongere betrokken is geweest bij een delict dat belicht is in de media dan is het voor kinderrechters moeilijk om aan de maatschappij te verantwoorden dat deze jongere geen detentie opgelegd krijgt. Hoewel dit niet de meest bepalende factor is geven kinderrechters wel aan dit mee te nemen in hun beslissing.

Kinderrechters menen vaak een goed idee te hebben van waar een jongere op zijn plek zou zijn in de JeugdzorgPlus. In hun besluitvorming weegt echter ook mee dat, hoewel sommige jongeren beter af zijn in JeugdzorgPlus dan in een JJI, in de JeugdzorgPlus en bij de jeugdbescherming er zo veel wisselingen en lange wachtlijsten zijn dat jongeren daar niet bij gebaat zijn. Soms maakt een kinderrechter dan toch de keuze om een jongere naar een JJI te sturen omdat deze volgens hem primair vastigheid, regelmaat en structuur nodig heeft. Daarnaast geven kinderrechters aan dat plaatsing binnen het civielrecht of strafrecht maatwerk is. Ze geven aan dat jongeren met delictgedrag inderdaad ook in de JeugdzorgPlus terecht komen en dat het bijna onmogelijk is om deze doelgroep gescheiden te houden. Volgens kinderrechters is dit maatwerk juist heel belangrijk om ervoor te zorgen dat jongeren op de juiste plek terechtkomen.

Volgens jongeren

De jongeren geven aan dat volgens hen hun belang vooral géén rol speelt in de besluitvorming tot plaatsing in JeugdzorgPlus of JJI. De jongeren zeggen allen geen inspraak te hebben gehad in de instelling van JeugdzorgPlus of JJI waar ze zijn geplaatst, of in (interne of externe) overplaatsingen. Een van de jongeren vertelt (na plaatsing in de JeugdzorgPlus): *"Twee weken geleden was er een overleg over mij (expertisetafel). Mijn vader en moeder waren daar bij, ik niet. Ze zeggen dat het normaal is dat jeugdige daar niet bij zit."* Sommige zijn naar eigen zeggen überhaupt niet meegenomen in de besluitvorming, anderen geven aan wel deel te hebben genomen aan één of meerdere overleggen in hun strafproces of na plaatsing maar dat er niet werd geluisterd naar hun inbreng. Hierdoor voelen sommige jongeren zich beschaamd in hun vertrouwen in sleutelfiguren/hulpverlening. Dit roept gevoelens van boosheid en verdriet op. Ook geven ze aan 'er alleen voor te staan'. Een jongere spreekt uit zich verraden te voelen door de hulpverlener die zijn allereerste gesloten plaatsing heeft verzocht. Een andere jongere zegt: *"Hulpverleners moeten beter luisteren naar waarom zaken ergens niet goed gaan. Al die verschillende plaatsingen hebben mij geen goed gedaan. En dat zie je ook: van een crisisplaatsing naar een JJI. Het is beter om ergens te blijven en een band op te bouwen met mensen, telkens ergens overnieuw beginnen helpt niet".*

Jongeren spreken over veel verschillende overplaatsingen om verschillende redenen: leeftijd, groepsdynamiek, veiligheid, interne veranderingen in de organisatie. Deze overplaatsingen ervaren ze als negatief, onveilig en belemmerend voor hun ontwikkeling: *"Eenmaal gesloten geplaatst [JeugdzorgPlus instelling] ging ik achteruit. Tijdens de eerst periode was ik vooral erg boos op [hulpverlener] en mijn moeder maar daarnaast ook bang omdat ik daar met delict jongeren in aanraking kwam en daar hoorde ik niet bij. Dit [bange gevoel] verdween op zich snel, omdat ik me besefte dat ik het toch zelf moest doen".* De jongeren voelen zich ook niet betrokken bij deze overplaatsingen, ze geven aan dat het hen overkomt en ze zich erdoor verrast voelden. Overplaatsingen zorgen er volgens de jongeren voor dat ze geen band op kunnen bouwen met begeleiders en groepsgenoten omdat ze uiteindelijk toch weer weg gaan. Enkele spreken uit hier ook hun best niet meer voor te doen.

De jongeren geven aan dat ze de consequenties van hun eigen gedrag en de consequenties van beslissingen door hulpverlening niet goed kunnen overzien. Ze lijken te onderschatten wat er mogelijk gebeurt wanneer zij de gemaakte afspraken niet naleven: *"ik kan toch geen PIJ krijgen, dat zegt m'n advocaat ook" [terwijl deze jongere uiteindelijk wel een PIJ heeft gekregen]*. Ook geven ze aan niet altijd goed te begrijpen wat het plan is dat door casemanagers wordt opgesteld: *"Mijn idee*

was dat ik tot mijn 18e bij [JeugdzorgPlus instelling] zou blijven. Ik heb mensen op de groep veel ergere dingen zien doen en zij mochten wel hier blijven. Ik had niet gedacht dat ik weggestuurd zou worden. Vanuit [JeugdzorgPlus instelling] wilden ze mij naar een open instelling sturen. Maar ik wist niet dat het plan was dat ik naar een open instelling zou gaan. Dat zag ik pas toen ik mijn dossier opvroeg toen ik in die [open instelling] zat. Het was niet met mij besproken dat ik vanuit [JeugdzorgPlusinstelling] naar een open instelling zou gaan. We hadden ongeveer eens per drie maanden een gesprek, maar het werd nooit duidelijk wat we gingen doen."

Andere zaken die naar voren kwamen zijn dat de jongeren, die allen achttien of bijna achttien zijn, geen duidelijk toekomstperspectief hebben en o.a. door hun delicten met flinke schulden kampen. Ook kwam naar voren dat veel jongeren zich tijdens het proces beroepen op hun zwijgrecht wat hen oplevert dat ze langer in preventieve hechtenis worden gehouden. Wanneer de jongeren dan over hun delict gaan praten en vervolgens geschorst worden, levert hen dit problemen op met andere jongeren (die ook betrokken waren bij het delict of vrienden of familie van hen). De jongeren voelen zich hierdoor onveilig. Sommige jongeren tonen inzicht in hun eigen gedragsproblemen en geven aan baat te hebben bij de behandeling die zij krijgen. Het merendeel van de jongeren in de JJI geeft aan geen behandeling te krijgen, voornamelijk omdat ze hun eigen aandeel in hun delict niet erkennen, en hun tijd daar *"maar uit te zitten".* Ook in de JeugdzorgPlus doen enkele jongeren, die wel behandeling krijgen maar hier het nut niet van inzien, deze uitspraak.

Samenvatting

De voornaamste motivatie die door casemanagers wordt genoemd om een jongere in de JeugdzorgPlus te willen plaatsen is dat de jongeren behandeling nodig hebben. Casemanagers geven aan dat de besluitvorming rondom het al dan niet schorsen van jongeren voor plaatsing in de JeugdzorgPlus maatwerk is. De casemanagers zeggen dat behandelmotivatie een belangrijke voorwaarde is om vooruitgang te boeken. Voorwaardelijke detentie wordt soms echter ingezet als pressiemiddel voor het volgen van behandeling in de JeugdzorgPlus. Casemanagers zijn ook niet altijd op de hoogte van mogelijkheden van de JJI met betrekking tot behandeling. Door sommige casemanagers wordt benoemd dat delict-erkenning een voorwaarde is voor het mogen starten met behandeling of therapie in de JJI. De opmerkingen van casemanagers geven weer dat verblijf in een JJI als meer repressief en minder motiverend wordt ervaren dan verblijf in JeugdzorgPlus. Enkele casemanagers geven aan ervaren te hebben dat een jongere niet in een bepaalde JeugdzorgPlus instelling terecht kon, omdat de problematiek van de jongere te ernstig was. Casemanagers zeggen nauwelijks te adviseren tot een GBM omdat een jongere hiervoor gemotiveerd moet zijn en dat is vaak niet het geval. Ook geven ze aan dat in een GBM het type behandeling heel specifiek benoemd moet worden en dat is bijna niet realiseerbaar.

Volgens OvJ's zijn de beslissingen binnen het strafproces van jongeren maatwerk waarbij er door hen wordt gekeken naar zowel het belang van de jongere als het belang van de maatschappij. Hierbij is samenwerking met andere partijen van belang. OvJ's benoemen dat het opsluiten van minderjarigen volgens hen nooit de beste oplossing is. OvJ's erkennen dat verschillen in de uitvoering van werkzaamheden tussen personen van invloed kunnen zijn op beslissingen. Volgens de OvJ's kan een andere bepalende factor met betrekking tot besluitvorming de juridische gevolgen van hun besluit zijn, bijvoorbeeld de invloed van een strafblad op het verkrijgen van een Verklaring Omtrent Gedrag.

Ook sommige kinderrechters laten deze juridische gevolgen meewegen in hun besluitvorming en ook zij geven aan dat alle besluitvorming binnen het strafproces van jongeren maatwerk is. Kinderrechters spreken over de verhouding van het belang van de maatschappij versus het belang van de jongere, met name wanneer een delict/strafzaak uitgebreid belicht is in de media is het voor kinderrechters moeilijk om aan de maatschappij te verantwoorden dat deze jongere geen detentie opgelegd krijgt. In de besluitvorming van kinderrechters weegt

mee dat in de JeugdzorgPlus en bij de GI er zo veel wisselingen en lange wachtlijsten zijn en dat jongeren soms meer gebaat zijn bij de vastigheid, regelmaat en structuur die een JJI biedt.

De geïnterviewde jongeren vinden niet dat hun belang wordt behartigd of een rol speelt in de besluitvorming tot plaatsing in JeugdzorgPlus of JJI. Ze geven aan ook geen aandeel te hebben gehad in de besluitvorming of dat er niet naar hen werd geluisterd door besluitvormers. Dit roept negatieve emoties op bij jongeren zoals wantrouwen en eenzaamheid. Ook de vele overplaatsingen die jongeren hebben meegemaakt roepen negatieve gevoelens op; jongeren voelen zich onveilig en belemmerd in hun ontwikkeling. Daarnaast zorgen overplaatsingen er volgens de jongeren voor dat ze geen (vertrouwens)band op kunnen bouwen met begeleiders en groepsgenoten. Ook hebben de jongeren die (bijna) meerderjarig zijn geen duidelijk toekomstperspectief en kampen ze o.a. door hun delicten met flinke schulden. Ook kwam naar voren dat jongeren voor een dilemma worden gesteld met betrekking tot wel of niet praten over hun delict; zich beroepen op hun zwijgrecht levert vaak een verlenging van preventieve hechtenis op maar wél praten zorgt soms voor problemen met familieleden of vrienden, waardoor jongeren zich onveilig voelen.

4.4 Verschuivingen in de afgelopen 5-10 jaar

Alle betrokkenen (casemanagers, OvJ's en kinderrechters) herkennen het beeld dat er in de JeugdzorgPlus jongeren met delictgedrag wordt geplaatst. Sommigen ervaren daarin een toename, anderen juist niet. Een aantal casemanagers geeft aan dat de doelgroepen 'civielrechtelijke jongeren' en 'strafrechtelijke jongeren' goed gescheiden kunnen worden, of zouden moeten worden. Een OvJ zegt: *"Ik denk dat het onwenselijk is dat er strafrechtelijke jongeren geplaatst worden bij civielrechtelijke jongeren maar sommige dingen zijn helaas zo. Je wilt iedereen op de juiste plek hebben maar de realiteit is dat dat niet altijd lukt."* Er lijken hierin verschillen in visie te bestaan tussen de betrokkenen, ook tussen betrokkenen in dezelfde functie. Een andere OvJ zegt namelijk: *"Wat ik zelf heel erg jammer vindt is dat je vroeger nog wel eens instanties had die zowel civiel en strafrechtelijk hadden en mijn gevoel is dat je toen makkelijker kon schakelen tussen strafrechtelijk en civielrecht. Het is nu maar een beetje toeval of jouw gedrag wordt opgepakt als crimineel gedrag of als problematiek. Een jongere kon toen proberen of hij het in kleine stapjes aan kon om naar vrijere groepen te gaan en wanneer dat niet ging was het maar een kleine stap terug."* Een kinderrechter geeft aan dat het wenselijk zou zijn als JJI's weer civielrechtelijke plaatsingen zouden oppakken omdat zij vaak beter zijn toegerust op deze doelgroep dan de JeugdzorgPlus. Als kanttekening plaatst hij hierbij dat hij daar vroeger anders over dacht: *"tien jaar geleden was het echt een zooitje in de JJI's maar die hebben er hard aan gewerkt om hun klimaat en behandeling te verbeteren."*

De betrokkenen geven aan dat er tegenwoordig veel meer wordt gekeken naar de mogelijke oorzaak van het delictgedrag in plaats van naar het straffen van jongeren. Bijna alle betrokkenen noemen het uitgangspunt 'Schorsen, tenzij…' dat de laatste jaren in alle lagen (politie, justitie, hulpverlening) goed is doorgedrongen en waar nu echt rekening mee wordt gehouden. Een van de factoren die dat mogelijk maakt is volgens de betrokkenen dat er meer samenwerking is. Een OvJ zegt hierover: *"Je beslist niet meer alleen op je zolderkamertje of een jongere voorgeleid moet worden of niet."* Een raadsmedewerker benoemt: *"Er is nu veel meer oog en zicht voor de plek of hulpverlening die bij de jongere past, er is een genuanceerder beeld ontstaan. Juist omdat we nu ook niet meer de enige zijn die dat zien. Officieren en politie hebben hier nu ook veel meer aandacht voor."*

Een recente ontwikkeling die steeds meer naar voren komt bij de doelgroep jongeren met delictgedrag is de beoordeling van zedendelicten. Betrokkenen benoemen dat jongeren tegenwoordig makkelijker veroordeelt kunnen worden voor een zedendelict door media op hun *smartphones*. Een OvJ vertelt: *"Als ik een jongen aanhoud voor een vechtpartij en hij heeft naaktfoto's van minderjarige meisjes op zijn telefoon dan kan ik als OvJ bepalen hoe ik die foto's beoordeel. Als ik het beoordeel als een zedendelict dan komt die jongen gewoon nooit meer aan de bak."* Deze beoordeling weegt ook mee in de plaatsing van een jongere in de JeugdzorgPlus of JJI. Betrokkenen moeten de afweging maken of dit gedrag bij de normale seksuele ontwikkeling van jongeren hoort of dat het gedrag abnormaal is. Dan moeten ze daarin afwegen of het wenselijk is dat een jongere hiervoor behandelt wordt in de JeugdzorgPlus of juist in een JJI terechtkomt. Betrokkenen geven aan deze recente ontwikkeling als complex te ervaren.

Een andere recentelijke bepalende factor volgens betrokkenen is (sociale) media. Publieke opinies worden makkelijker (online) gedeeld wat het voor de betrokkenen lastig kan maken om jongeren in dezelfde situaties gelijk te berechten. Betrokkenen geven aan dat wanneer een casus door de media bekend is geraakt de kans kleiner wordt dat een jongere wordt geschorst, vooral wanneer het ook om een ernstig delict gaat. Hierdoor kan er uiteindelijk anders worden besloten in vergelijkbare casussen of een jongere geschorst wordt (met behandeling in de JeugdzorgPlus in de schorsingsvoorwaarden) of preventief gehecht blijft en onvoorwaardelijke detentie krijgt opgelegd.

4.5 Knelpunten bij besluitvorming tot plaatsing in JeugdzorgPlus of JJI

4.5.1 Wachtlijsten

Waar betrokkenen het meest tegen aanlopen bij plaatsingen van jongeren in de JeugdzorgPlus zijn de lange interne 'wachtlijsten' in de JeugdzorgPlus. Met name de casemanagers en kinderrechters spreken veel over dit probleem. De jongeren waarvoor zij een schorsingsplan schrijven of goedkeuren komen vaak niet of pas na een aantal overplaatsingen terecht in de instelling waar zij de gewenste behandeling kunnen ontvangen. Kinderrechters geven aan dat zij de mogelijkheid hebben om een jongere in het kader van schorsing aan een bepaalde JeugdzorgPlus instelling te verbinden, echter kiezen ze hier niet vaak voor omdat de uitvoering hiervan voor een gezinsvoogd erg moeilijk te verwezenlijken kan zijn: *"Ik vind het heel ingewikkeld dat wanneer je een jongere ergens wil plaatsen dat dat bijna onmogelijk is. Overal zijn zo'n lange wachtlijsten en ik wil het een gezinsvoogd niet altijd aan doen om een jongere gedwongen daar te plaatsen."*

Ook bij de Gecertificeerde instellingen (GI's, jeugdbescherming) is volgens de casemanagers en kinderrechters sprake van 'wachtlijsten'. Vooral deze laatste groep uit hierover hun zorgen. Jongeren krijgen in het kader van een schorsing wel een jeugdreclasseerder of gezinsvoogd toegewezen, maar deze kunnen soms niet direct met de jongeren en zijn schorsingsplan aan de slag. Ook is er volgens de betrokkenen veel verloop en ziekteverzuim bij GI's waardoor jongeren soms lange tijd zonder een (vervangende) jeugdreclasseerder of gezinsvoogd komen te zitten. Bij één van de jongeren uit de JeugdzorgPlus was sprake van een dubbele maatregel: OTS + Jeugdreclassering welke werd uitgevoerd door dezelfde persoon. Deze jeugdzorgwerker is eerst minder gaan werken en vervolgens gestopt met werken bij de betreffende GI. Dit had als gevolg dat er een vervangende gezinsvoogd en

jeugdreclasseerder moesten worden aangesteld voor deze jongere. Ten tijde van dit onderzoek was er nog geen vervanger bekend voor deze jongere en wist de JeugdzorgPlus instelling waar de jongere verbleef niet met wie zij contact op konden nemen voor overleg. Met het perspectief op een spoedige thuisplaatsing zorgde dat voor een moeilijke situatie voor de JeugdzorgPlus instelling, maar vooral voor de jongere zelf. De betrokken hulpverlener zegt hierover: *"Ik heb afgelopen tijd al meerdere malen gebeld dat ik contact wilde met de vervangende gezinsvoogd om zijn thuisplaatsing te bespreken. Het is ook heel bijzonder dat er geen vervangende jeugdreclasseerder is. Ze geven daar [de GI] dan steeds aan dat ze allemaal vol zitten en geen plek hebben."* Kinderrechters geven aan deze situaties vaak tegen te komen en zijn van mening dat dit moet veranderen omdat het niet in het belang is van jongeren; de jongeren krijgen niet de beoogde zorg of behandeling. De kinderrechters geven aan dat dit hun beslissing om een jongere te schorsen, in het kader van behandeling, moeilijk kan maken. Een kinderrechter zegt hierover: *"Wij moeten dat [goede zorg voor jongeren] als samenleving mogelijk maken voor organisaties en jeugdzorgwerkers. We moeten ons ervan bewust worden dat mensen in nood aandacht en continuïteit nodig hebben. Kinderen snappen ook wel dat als iemand zeven maanden zwanger is dat ze dan weggaat, maar zolang de volgende dan maar wel blijft."*

4.5.2 Samenwerking tussen betrokkenen

Verschillende betrokkenen lopen aan tegen het probleem dat de samenwerking in de strafproces-keten niet altijd optimaal verloopt. Zo geven raadsmedewerkers aan afhankelijk te zijn van de informatie die bij hen wordt aangeleverd door de OvJ. Dat zorgt ervoor dat zij niet altijd een goed passend advies kunnen geven tijdens de strafzitting: *"Zij [de OvJ's] hebben het proces-verbaal opgesteld, spreken met slachtoffers en zitten er midden in. Wij moeten meer moeite doen voor dit inzicht, we zijn een beetje afhankelijk van anderen voor de informatievoorziening. Soms heeft de OvJ een proces-verbaal opgesteld maar wordt dit niet naar ons opgestuurd. Dan gaan we uit van de informatie die we van ZSM[6] hebben gehad en dan kan het voorkomen dat ons advies te mild is of niet volledig. Dus dan krijg je soms een mismatch tussen het advies dat wij geven en wat er daadwerkelijk gebeurd is. Daarom moeten wij goed beschrijven waarom we een bepaald advies geven."*

Ook OvJ's lopen tegen een soms onvolledige informatievoorziening aan, één van hen weidt dit aan 'bureaucratie'. Er zijn veel verschillende instanties die betrokken (kunnen) raken naar aanleiding van een (vermoedelijk) delict, deze instanties kunnen echter niet altijd de benodigde informatie met elkaar delen. De OvJ vertelt over een voorbeeld: *"(…) dus ik heb geprobeerd info over dat meisje te achterhalen. De RvdK helpt mij daarbij , maar Veilig Thuis is veel minder bereid om info met mij te delen vanwege de AVG. Dus dan loop je er tegenaan dat er veel weerstand is om de problematiek in kaart te brengen en te willen ingrijpen. En in de tussentijd zitten er nu drie kinderen in een situatie die op zijn zachts gezegd niet wenselijk is. Er is afgesproken dat Veilig Thuis de eerste-lijns problemen regelt, en pas wanneer Veilig Thuis constateert dat er onwillige ouders zijn komt de RvdK in beeld."*

De kinderrechters geven aan dat zij soms ook belemmeringen ervaren in de samenwerking onderling of met ketenpartners. Een kinderrechter geeft aan dat wanneer een OvJ iets 'op haar bordje legt', zij

[6] ZSM is een aanpak waarbij zaken van veelvoorkomende criminaliteit in één dag worden afgedaan. Voor meer informatie zie https://www.politie.nl/themas/zsm-aanpak-voor-de-afhandeling-van-veelvoorkomende-criminaliteit.html

het ‘op moet eten’. Ofwel, de OvJ bepaalt of een jongere vervolgd wordt en stuurt het verzoek naar de rechter, waar deze dan een beslissing in móet nemen: *“Maar tijdens zittingen moeten we natuurlijk reageren op verzoeken van de OvJ en als er alleen een verzoek ligt van een verlenging van 30 dagen [preventieve hechtenis], ja dan kunnen we niet zeggen dat de jongere uit voorlopige hechtenis gehaald moet worden en naar de JeugdzorgPlus moet.”* Daarnaast beamen zij dat er ook verschillen zijn tussen kinderrechters onderling die het voor andere partijen dan soms weer lastig kunnen maken. Een kinderrechter benoemt: *“Het leuke maar ook weerbarstige aan jeugdrecht is dat het lokaal heel anders georganiseerd kan zijn, ‘de kinderrechter’ bestaat niet. De expertgroep probeert daar wel meer rechtlijnigheid in te krijgen en werkprocessen te uniformeren.”*

Tot slot zitten de uitvoerende casemanagers en casemanagers niet altijd op één lijn met de uitspraak van kinderrechters. In één geval werd er bij een jongere, onder andere, door zijn gezinsvoogd om een PIJ-maatregel verzocht. Uiteindelijk werd deze PIJ-maatregel niet uitgesproken, maar werd er ook niets als alternatief vastgelegd. De gezinsvoogd ervoer dit als belemmerend voor het uitvoeren van haar werkzaamheden: *“Ik heb hierover [het niet uitspreken van een PIJ-maatregel] contact gehad met de RvdK en die gaven aan dat de zorgen wel gedeeld werden maar omdat er in het advies een PIJ werd geadviseerd en in hetzelfde rapport stond dat hij onbehandelbaar was heeft de kinderrechter gezegd dat een PIJ niet passend was, want dat ís behandeling. Maar er is ook uiteindelijk ook niks tegenover gezet voor deze jongere dus dat is ook vreemd.”*

4.6 Verbeterpunten volgens betrokkenen

Tijdens de interviews met de betrokkenen is vaak naar voren gekomen dat het niet realistisch lijkt om de doelgroep van jongeren met delictgedrag en zonder delictgedrag van elkaar te scheiden. De doelgroepen komen veel overeen qua onderliggende problematiek en is er sprake van een glijdende schaal. Naast de jongeren die in het kader van een schorsing in de JeugdzorgPlus terecht komen, zijn er ook nog de jongeren die van een delict verdacht worden maar niet veroordeeld zijn én de jongeren die ‘bijstander’ zijn maar zelf (nog) geen delicten plegen. De doelgroep jongeren waar het in dit onderzoek om gaat zijn jongeren die naast het plegen van delicten kampen met complexe problematiek met betrekking tot hun ontwikkeling, gedrag, gezinssysteem, etc. Deze doelgroep vraagt volgens de betrokkenen een zeer specifieke aanpak. Door een aantal betrokkenen tijdens dit onderzoek werd benoemd dat de JJI hierop beter lijkt toegerust dan JeugdzorgPlus instellingen: *“Volgens mij vindt niemand dat [jongeren met delictgedrag in de JeugdzorgPlus] echt een probleem behalve de JeugdzorgPlus omdat ze te weinig expertise hebben. Het probleem zit ook in het civiele traject, dat moet veel beter en moet veel meer toegerust zijn op recidive vermindering.”*

Sommige jongeren die zowel in een JJI als JeugdzorgPlus instelling hebben verbleven benoemen dat zij liever in een JJI zitten of zaten. Ze geven aan dat hier meer vanuit rust wordt gereageerd op hun gedrag en dat ze zich hier vrijer voelen dan in de JeugdzorgPlus. De jongeren geven aan dat er in de JJI’s meer mag (regels worden minder streng nageleefd) dan in de JeugdzorgPlus. Volgens één van de jongeren in de JJI heeft dat vooral te maken met dat de begeleiders bang zijn voor *“alle gevaarlijke jongens die hier zitten”* een andere jongere geeft echter ook aan dat de begeleiders veel positieve aandacht aan hen besteden. Echter er lijken wel verschillen tussen de JJI’s te zijn. Er zijn JJI’s die erg favoriet zijn onder jongeren vanwege een prettige sfeer op de groep (moeders van jongens die op de groep komen koken; tafeltennistoernooien op de groep, waarbij ook de jongere die voor straf op zijn

kamer zat, gewoon mee mocht doen; leiding die chill en relaxed is) en JJI's die minder favoriet zijn (medewerkers die volgens de jongeren uit zijn op macht en controle, niet met de behandeling mogen beginnen omdat het delict niet erkend wordt, er is de hele dag niets te doen op de groep, jongeren die onderling bang zijn voor elkaar). Veel jongeren hebben in verschillende JJI's gezeten (in de fase van voorarrest) en kunnen ze goed met elkaar vergelijken.

Een verbeterpunt dat door betrokkenen wordt benoemd is het, in sommige gevallen, toch weer bewust samen plaatsen van jongeren die vanuit het civielrecht gesloten geplaatst worden en de jongeren die strafrechtelijk geplaatst worden. De JJI's en JeugdzorgPlus zouden hun kennis volgens betrokkenen moeten bundelen en een betere samenwerking tot stand kunnen brengen om deze ingewikkelde doelgroep de begeleiding en behandeling te bieden die zij nodig heeft. Volgens de betrokkenen staat de decentralisatie van de jeugdzorg dit echter in de weg, hoewel zij ook niet allemaal voorstander zijn van wéér een stelselwijziging.

Een andere verbetering die door betrokkenen wordt aangedragen is meer in te steken op kleinschalige voorzieningen zodat jongeren een vaste, veilige woonplek hebben waar de behandeling die zij nodig hebben kan worden ingevlogen. De jongeren hoeven dan niet naar een andere instelling overgeplaatst te worden wanneer hun behandeling niet aanslaat. Betrokkenen benoemen hierbij het belang van een betere overgang tussen JeugdzorgPlus of JJI en het weer terug naar huis gaan van de jongeren. Deze stap lijkt nu te groot te zijn; de jongeren gaan van veel structuur en regelmaat (terug) naar een thuissituatie waar dit vaak ontbreekt. In de JeugdzorgPlus instellingen kunnen de jongeren oefenen met verlof maar bij JJI's lijkt dit vaak moeilijker te zijn waardoor deze stap nog groter wordt. Doordat deze stap zo groot is wordt, volgens betrokkenen, het risico op recidive ook hoger. Een kinderrechter zegt hierover: *"We hebben woonplekken nodig met een heel veilig leefklimaat, en de hulp moet je dan gewoon invliegen. Dit moet dan ook dicht bij ouders zijn. We weten het gewoon niet allemaal, het is 'trial and error' maar dan is de woonplek en het leefklimaat van de kinderen in ieder geval wel veilig. Dat zou voor de gesloten jeugdhulp wel hervormd kunnen worden maar dan moet het bij de gemeentes ook weer anders."*

5. Conclusies en aanbevelingen

De centrale vraagstelling in dit onderzoek was welke factoren en overwegingen een rol spelen in de plaatsing van jongeren met delictgedrag in ofwel een JeugdzorgPlus instelling ofwel een Justitiële Jeugdinrichting (JJI). Om inzicht daarin te verkrijgen zijn acht exemplarische casestudies uitgevoerd bij vier jongeren uit de JeugdzorgPlus en vier jongeren uit de JJI. Naast dossieranalyse om inzicht te krijgen in de hulpverleningsgeschiedenis, zijn interviews gehouden met de jongeren en besluitvormers (jeugdreclasseerders, medewerkers Raad voor de Kinderbescherming, casemanagers, officieren van justitie en kinderrechters) om overwegingen rond besluitvorming in beeld te krijgen. In hoofdstuk 4 zijn de resultaten per onderzoeksvraag beschreven. In dit hoofdstuk beschrijven we de conclusies, aanbevelingen en beperkingen van dit onderzoek.

5.1 Jongeren met delictgedrag in de JeugdzorgPlus

Alle jongeren uit ons onderzoek zijn in de JeugdzorgPlus geplaatst in het kader van een schorsing van de preventieve hechtenis. Opname in de JeugdzorgPlus is dan onderdeel van het schorsingsplan. Het is opmerkelijk dat jongeren in het kader van een schorsing (waarbij zij verdacht worden van een delict waarvoor zij vervolgd worden door het Openbaar Ministerie), geplaatst worden in de JeugdzorgPlus, omdat de JeugdzorgPlus juist is ontstaan om samenplaatsing van civiel- en strafrechtelijk geplaatste jongeren tegen te gaan. Navraag bij besluitvormers of plaatsing in de JeugdzorgPlus als een bekend verschijnsel is, levert een diffuus beeld op. Sommige besluitvormers geven aan dat zij dit *onderdeel van het schorsingsplan* vaker tegenkomen in hun caseload, andere herkennen dit helemaal niet. Ongeacht professie vinden sommige besluitvormers het spelen met de regels of 'niet zuiver' ("we sluiten je nu niet op in de JJI als je je nu op laat sluiten in de JeugdzorgPlus"), anderen zetten het bewust in. Alle besluitvormers zijn zich ervan bewust dat het ontstaan van de JeugdzorgPlus juist bedoeld was om een scheiding tussen civiel- en strafrechtelijke jongeren te realiseren en dat de JeugdzorgPlus niet bedoeld is voor jongeren die met strafrecht in aanraking komen. Toch erkennen alle besluitvormers dat er in de JeugdzorgPlus jongeren zitten die delictgedrag laten zien en daarvoor met het strafrecht in aanraking zijn gekomen. Allen geven aan dat de splitsing tussen civiel- en strafrechtelijk geplaatste jongeren in de praktijk lastig is omdat het bij jongeren in de JJI en de JeugdzorgPlus veelal dezelfde doelgroep betreft: ernstige, complexe problematiek, waar het delictgedrag een uiting van is. Ook uit eerdere onderzoeken naar de populatiekenmerken van jongeren in de JeugdzorgPlus blijkt dat jongeren in de JeugdzorgPlus bekend zijn met delictgedrag en/of daarvoor in aanraking zijn geweest met politie en strafrecht (Van Dam, Nijhof, Scholte & Veerman, 2010; Vermaes, Konijn, Jambroes & Nijhof, 2014). Exacte cijfers over deze aantallen jongeren ontbreken omdat delictgedrag en politiecontacten in de JeugdzorgPlus niet structureel geregistreerd worden. Uit cijfers van het CBS blijkt dat er sinds 2015 zo'n 20% van de jongeren die in de JeugdzorgPlus verblijft, in de drie maanden daaraan voorafgaand door politie verdacht werd van een misdrijf; zo'n 15% van de jongeren in de JeugdzorgPlus heeft te maken gehad met een afdoening van het Openbaar Ministerie en is dus in aanraking geweest met het strafrecht vanwege een misdrijf. Het lijkt er dan ook op dat de beoogde scheiding tussen civiel- en strafrechtelijk geplaatste jongeren in praktijk nooit 100% gerealiseerd is.

5.2 Hulpverleningsgeschiedenis

In de praktijk van de JeugdzorgPlus is vaak te horen dat jongeren die al bekend zijn met hulpverlening in een civiel kader (en daarmee veelal een lange hulpverleningsgeschiedenis kennen) eerder geplaatst worden in een JeugdzorgPlus instelling wanneer zij delicten plegen, dan jongeren die delicten plegen en niet bekend zijn met hulpverlening. Dit lijkt ten dele bevestigd te worden in deze studie. Als we de hulpverleningsgeschiedenissen van de acht jongeren in dit onderzoek beschouwen, dan valt op dat alle jongeren vóór het plegen van hun delicten al eens in aanraking zijn geweest met hulpverlening. De twee jongeren die veroordeeld zijn tot jeugddetentie in een JJI, hebben de kortste en lichtste hulpverleningsgeschiedenis; de twee jongeren die veroordeeld zijn tot een PIJ-maatregel hebben de zwaarste en langste hulpverleningsgeschiedenis, hierdoor lijkt JeugdzorgPlus een tussenpositie in te nemen tussen jongeren in detentie en jongeren met een PIJ-maatregel. De zes jongeren met een langere hulpverleningsgeschiedenis, hebben allen meerdere plaatsingen in residentiële settingen achter de rug, al dan niet gesloten. Deze jongeren ontvingen ook allen een vorm van (intensieve) hulpverlening ten tijde van het plegen van het delict waarover wij hen geïnterviewd hebben. Ook vanuit ander nationaal en internationaal onderzoek is bekend dat bijna alle jongeren in de gesloten zorg (zowel gesloten jeugdzorg als JJI) een lange hulpverleningsgeschiedenis kennen (zie bijvoorbeeld Boendermaker & Uit Beijerse, 2008; Ten Brummelaar e.a., 2011).

De sleutelfiguren in dit onderzoek geven aan dat hulpverleningsgeschiedenis een rol kan spelen in hun besluitvorming. Als een jongere al bekend is in de hulpverlening kijken sommigen eerst of het wenselijk is deze behandeling te vervolgen. Dit kan dan onderdeel zijn van het schorsingsplan. Dat jongeren die al bekend zijn in de hulpverlening eerder in de JeugdzorgPlus geplaatst worden, lijkt veroorzaakt te worden door de ernst en complexiteit van de onderliggende problematiek. Het delictgedrag wordt door besluitvormers gezien als een uiting van onderliggende problematiek, zoals trauma en hechtingsproblematiek. Deze onderliggende problematiek maakt ook dat besluitvormers eerder opteren voor opname in de JeugdzorgPlus zodat de jongeren “de behandeling krijgen die zij nodig hebben”. Jongeren die een ernstig delict plegen zonder onderliggende complexe problematiek, zoals de twee jeugddetentie-jongeren uit deze studie, lijken eerder in aanmerking te komen voor een afdoening via het strafrecht. Bij een aantal besluitvormers bestaat de indruk dat de JJI’s jongeren onvoldoende behandeling kunnen bieden, of ze zijn onbekend met de behandelmogelijkheden die de JJI’s hebben. Kinderrechters geven meer dan andere besluitvormers aan dat JJI’s jongeren ook de behandeling kunnen bieden die zij nodig hebben omdat er binnen de JJI’s veel veranderd is qua behandelklimaat. Het is opmerkelijk dat verschillende casemanagers aangeven dat in de JJI’s geen behandeling wordt geboden. Er lijkt een kennislacune te zijn over de mogelijkheden van JJI’s. Alle JJI’s werken met de basisbehandelmethodiek *Youturn* waar alle jongeren direct na plaatsing in worden meegenomen, ongeacht of zij preventief gehecht zijn of reeds veroordeeld. Eveneens bieden de JJI’s diverse aanvullende behandelopties (Commissie van Toezicht, z.d.).

5.3 Een laatste kans in de JeugdzorgPlus: behandelmotivatie

Besluitvormers (met name jeugdreclasseerders en medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming) geven regelmatig aan dat zij jongeren nog een laatste kans willen bieden in de

JeugdzorgPlus om te laten zien dat ze gemotiveerd zijn voor behandeling. Deze *motivatie voor behandeling* bij jongeren verwacht men dan eerder bij een plaatsing in de JeugdzorgPlus dan bij plaatsing in een JJI. JeugdzorgPlus wordt ook als een lichter behandel-alternatief gezien dan een JJI / de PIJ-maatregel. Wel lijkt er bij hulpverleners een kantelpunt of verzadingspunt te zijn tot wanneer zij nog bereid zijn jongeren kansen te bieden in de JeugdzorgPlus. Als een jongere delicten blijft plegen, als er qua behandeling al veel is geprobeerd of het delict is te ernstig, dan zijn ze eerder geneigd jongeren in de JJI te plaatsen. Dit is in deze studie terug te zien bij de twee jongeren met een PIJ-maatregel: de PIJ-maatregel lijkt een sluitstuk te zijn van een lange hulpverleningsgeschiedenis, na eerdere vormen van intensieve behandeling waarbij jongeren delicten blijven plegen en/of zeer ernstige delicten zijn gaan plegen. Bij de twee jongeren die tot jeugddetentie veroordeeld zijn, is plaatsing in de JeugdzorgPlus geen optie geweest in het schorsingsplan. De ene jeugdige was al 18 jaar ten tijde van het plegen van het delict; de andere jeugdige was niet bekend met hulpverlening ten tijde van het plegen van het delict en kon terug naar huis met ambulante zorg.

Behandelmotivatie en mogelijkheden voor behandeling wordt vaak als argument genoemd om al dan niet in de JeugdzorgPlus te plaatsen. Vanuit het risk-need-responsivity (RNR)-model (Andrews, Bonta & Hoge, 1990; Andrews & Bonta 2010; Andrews, Bonta & Wormith, 2011) is bekend dat het mogelijk is recidive te verminderen als de behandeling voldoet aan drie basisprincipes: het risico-, het zorgbehoefte- en het responsiviteitsprincipe.
Motivatie voor behandeling valt onder het *responsiviteitsprincipe*: de behandeling moet aansluiten bij de motivatie, leerstijl en capaciteiten van de jongere. Ook een goede therapeutische werkrelatie en behandelomgeving behoren tot dit principe. Een niet-responsieve behandeling leidt tot verlies van motivatie. Het *risicoprincipe* houdt in dat de intensiteit en duur van de behandeling moeten worden afgestemd op het recidiverisico van de jongere: hoe hoger het recidiverisico, des te frequenter en langer de behandeling dient te zijn. Intensief behandelen van jongeren met een laag recidiverisico lijkt zelfs tot stijging van recidive te leiden. Het *zorgbehoefteprincipe* houdt in dat behandeling gericht moet zijn op dynamische criminogene risicofactoren: factoren waarvan uit onderzoek is gebleken dat ze met delictgedrag samenhangen. Behandeling van niet-criminogene factoren leidt niet tot vermindering van recidive.
Deze principes zijn van toepassing in JeugdzorgPlus én in JJI's, en zouden de toeleiding naar plaatsing in gesloten intensieve vormen van behandeling moeten informeren. Opvallend is dat het risicobeginsel door besluitvormers vaak wordt genoemd (in de vorm van herhalingsgevaar / recidive) en dat ook de motivatie en het "passen" van behandeling bij de jeugdige wordt genoemd (responsiviteit), maar dat de daadwerkelijke behandelbehoefte van de jeugdige lastiger te duiden blijkt.

Het al dan niet plaatsen van een jongere in de JeugdzorgPlus vanwege het hebben van wel of geen behandelmotivatie sluit niet vanzelfsprekend aan bij het responsiviteitsprincipe. Jongeren zijn *extrinsiek gemotiveerd* omdat JeugdzorgPlus minder erg, of minder lang lijkt dan JJI (m.n. bij een PIJ-maatregel), maar eenmaal in de instelling blijft de motivatie om daadwerkelijk tot behandeling en dus ontwikkeling te komen (en te blijven) een aandachtspunt. Om de intrinsieke behandelmotivatie bij de jongeren te verhogen is het belangrijk dat de behandeling aansluit bij voorwaarden voor het ontstaan van deze motivatie; namelijk het (steeds meer gaan) ervaren van betrokkenheid, competentie en autonomie (Ryan & Deci, 2018). De setting an sich, JeugdzorgPlus of JJI, lijkt daarin niet het belangrijkste. Als we luisteren naar wat de jongeren ons in dit onderzoek vertellen over de

setting waar ze op dit moment verblijven, dan lijken zowel de JJI als de JeugdzorgPlus bij de meeste jongeren er niet in te slagen om de intrinsieke behandelmotivatie te vergroten: jongeren zitten hun tijd wel uit, ervaren dat er niet naar hen wordt geluisterd, voelen zich soms niet veilig op de groep, krijgen te horen dat ze niet aan behandeling mogen beginnen als ze hun delict niet erkennen, voelen zich niet betrokken bij besluiten die over hen worden genomen en ervaren veel wisselingen in begeleiders en instellingen (overplaatsingen).

5.4 Overwegingen geordend: Decision-Making Ecology

Wat over de gehele linie opvalt in de overwegingen van besluitvormers om jongeren in de JeugdzorgPlus of JJI te plaatsen, is dat er een aantal gemene delers zijn die veel invloed hebben zoals: de ernst van het delict, de problematiek (trauma's, stoornis of verstandelijke vermogens) van de jongere en het belang van de jongere (het passen van de behandeling bij de jeugdige). Echter, welk gewicht deze overwegingen uiteindelijk krijgen in het besluit verschilt per individuele besluitvormer en individuele case. Ook horen we een aantal aspecten terug die meer maatschappelijk of organisatorisch van aard zijn, maar die wel (indirect) van invloed zijn op de besluitvorming. Dettlaff, Graham, Holzman, Baumann en Fluke (2015) bieden met het "Decision-Making Ecology" model een kader om deze factoren te ordenen. In dit model wordt onderscheid gemaakt in drie groepen van factoren die een rol spelen bij besluitvorming. *Casusspecifieke* factoren betreffen kenmerken van de jongeren en zijn systeem zoals etniciteit, geslacht en leeftijd van de jeugdige, psychosociaal functioneren van het kind en de ouders. *Persoonskenmerken van besluitvormers* betreffen overtuigingen (voor- of tegenstander van uithuisplaatsing), indrukken van en ervaringen met betreffende cliënten (bv angst voor bepaalde cliënten), werkervaring en expertise (hulpverleners en rechters geven een ander gewicht aan informatie rondom een casus). *Organisatorische of contextuele factoren* betreffen bijvoorbeeld grote caseloads, supervisie en ondersteuning, angst voor negatieve publiciteit bij een verkeerde beslissing, zorgaanbod in de regio.

In de overwegingen van besluitvormers om jongeren ofwel in de JeugdzorgPlus ofwel in de JJI te plaatsen zien we deze drie groepen factoren ook terug en we zien ook dat deze factoren elkaar onderling beïnvloeden. Zo zijn casusspecifieke factoren als de ernst van het gepleegde delict, delictgeschiedenis, hulpverleningsgeschiedenis, inschatting van de ernst en complexiteit van het onderliggende gedrag en gepercipieerde behandelmotivatie van invloed op het besluit. Hoe deze factoren worden gewogen in het besluit wordt beïnvloed door a) individuele overtuigingen, indrukken, expertise en ervaringen van besluitvormers; en b) organisatorische en contextuele factoren zoals mediagevoeligheid van een delict, organisatie van de gerechtshoven en het in die regio beschikbare zorgaanbod.

Besluitvormers met een juridische achtergrond (officieren, kinderrechters) wegen informatie in het algemeen anders dan besluitvormers met een hulpverleningsachtergrond (casemanagers). Waar casemanagers in het algemeen meer vanuit de problematiek van de jongere adviseren tot een besluit, gaan besluitvormers met een juridische achtergrond in het algemeen meer uit van het delict of de delict geschiedenis en wegen zij het maatschappelijk belang meer mee. Tegelijk zien we binnen alle professies enerzijds besluitvormers die meer gericht zijn op het pedagogische aspect en het belang van de jongere: zij willen de jongeren zo lang mogelijk een kans bieden om uit de JJI te blijven. En anderzijds besluitvormers die meer gericht zijn op het strafrechtelijke aspect: ernstige delicten of

recidiveren (vaker delicten plegen) rechtvaardigen een strafrechtelijke afdoening waarbij maatschappelijke belangen zoals vergelding en veiligheid zwaarder wegen. Ook de problematiek van de jongeren wordt verschillend gewogen: jongeren die al vaker delicten pleegden of ernstige delicten plegen worden door sommigen beschouwd als 'verhard', wat een strafrechtelijke afdoening in een JJI rechtvaardigt, anderen zien dit gedrag als een uiting van onderliggende ernstige trauma- of hechtingsproblematiek wat juist behandeling (in JeugdzorgPlus) rechtvaardigt. Besluitvormers laten zich soms ook beïnvloeden door hun ervaringen met jongeren, zowel wanneer zij deze eenmalig zien (in de rechtszaal) als wanneer zij deze zelf begeleiden. In voorkomende gevallen lijken besluitvormers soms op de stoel van een andere professie te gaan zitten. Zo geven kinderrechters soms aan dat zij weten welke specifieke instelling een behandeling het beste kan bieden, of een casemanager adviseert welke therapie een jongere nodig heeft. Casemanagers gaven ook wel aan dat bepaalde jongeren echte 'strafrecht' jongeren waren en een PIJ-maatregel of detentie nodig was. Matching van therapievorm aan behandelbehoefte ('need') is echter maatwerk, en dient door daartoe opgeleide mensen vormgegeven te worden. Deze conclusie wordt ook versterkt door de zeer verschillende opvattingen die worden gehanteerd als het gaat over de kenmerken van de jeugdige die besluitvorming voor JJI (strafrechtelijke afdoening) danwel de JeugdzorgPlus (schorsing ten bate van behandeling) informeren.

Mediagevoeligheid van een delict en daarmee het belang van de maatschappij speelt met name bij juridische besluitvormers een rol in hun besluitvorming. Bij een delict dat veel aandacht krijgt in de media vinden zij het moeilijk te verantwoorden dat er bijvoorbeeld geen jeugddetentie wordt opgelegd. Verder bleek uit de verschillende gesprekken dat er binnen de parketten en gerechtshoven verschillende werkwijzen worden gehanteerd. Waar in sommige gerechtshoven speciale jeugdteams zijn en alle jeugdzaken door een jeugdofficier van justitie worden afgehandeld en kinderrechters werkzaam zijn die zowel civiel- als strafrechtelijke jeugdzaken doen, zijn in andere gerechtshoven deze speciale teams er niet en worden jeugdzaken door officieren behandeld die naast volwassen zaken, ook jeugdzaken doen. Sommige officieren beoordelen een zaak vanaf papier, waar anderen met de jongeren in gesprek gaan.
Tot slot speelt het beschikbare regionale zorgaanbod voor deze doelgroep een rol. Er lijkt in het algemeen in het behandelaanbod voor deze doelgroep jongeren een lacune te bestaan tussen wat het strafrecht en het civielrecht kunnen bieden aan gesloten behandeling (JJI) versus wat deze jongeren nodig hebben. Met name de verschillen in duur van behandeling vallen daarbij op, binnen JeugdzorgPlus is het de bedoeling dat er kort gesloten worden behandeld (gemiddeld zo'n 8 maanden), en in de JJI is het met de PIJ-maatregel gangbaar dat deze voor een periode van enkele jaren (met nazorg) wordt opgelegd. Ook het verschil in het eindig zijn van de behandeling binnen civielrecht op het achttiende levensjaar, onafhankelijk van het behaalde resultaat, is opvallend in vergelijking met de JJI (adolescentenstrafrecht en PIJ-maatregel). Sommige delicten rechtvaardigen plaatsing in een JJI niet, terwijl hun problematiek en behandelbehoefte wél om een langdurige en intensieve interventie vraagt. Bij gebrek aan een goed alternatief worden deze jongeren dan in de JeugdzorgPlus geplaatst, dat met het bereiken van het achttiende levensjaar verplicht eindigt (waarvan de jongeren ook op de hoogte zijn).

Alle besluitvormers zijn erop gericht een besluit te nemen dat uiteindelijk in het belang van de jongere is en dat de grootste slagingskans biedt op verandering van het gedrag van de jongere door behandeling. Alle individuele besluitvormers nemen daarin hun eigen ervaringen en expertise mee

en handelen binnen de kaders van hun eigen context. In theorie kan dat betekenen dat een besluit rondom een jongere in een ander gerechtshof, met een andere raadsmedewerker, jeugdreclasseerder, officier en kinderrechter anders uit kan pakken. Dit is met name het geval bij jongeren die het delicten plegen waar niet direct de ernst van het strafbare feit zo groot is dat deze afdoening bepaalt.

5.5 Aanbevelingen

Sinds enige tijd is de discussie rondom het al dan niet samenplaatsen van jongeren met civielrechtelijke en strafrechtelijke maatregelen opnieuw opgelaaid. Dit heeft te maken met herbezinning op het stelsel van vrijheidsbeneming van jongeren die met het strafrecht in aanraking komen (RSJ, 2015). Er wordt gepleit voor het inrichten van *kleinschalige voorzieningen* met een beperkt niveau van beveiliging. De JJI's zouden dan enkel die jongeren moeten opnemen voor wie een hoge mate van beveiliging nodig is. Uitgangspunt daarbij is dat psychosociale problematiek van jongeren leidend dient te zijn voor het bepalen van de benodigde behandeling en beveiligingsbehoefte. Deze beweging past goed bij de constatering in ons onderzoek dat er een lacune in het behandelaanbod is voor jongeren met delictgedrag waarvoor de JJI te zwaar wordt bevonden en zij soms 'bij gebrek aan beter' in de JeugdzorgPlus geplaatst worden. Deze ontwikkeling naar kleinschalige voorzieningen zou er ons inziens toe moeten bijdragen dat jongeren in het kader van een schorsing van de preventieve hechtenis niet meer in de JeugdzorgPlus geplaatst worden, maar in een behandelvoorziening binnen het strafrecht. Van belang is dan wel dat maatschappelijke vergelding bij jeugd minder prominent mee speelt in besluitvorming dan de behandelbehoefte van de jeugdige en het passen van het aanbod hierbij. Met name de ontwikkeling en deskundigheidsbevordering van speciale jeugdteams in het daadwerkelijk mee laten wegen van dit aspect lijkt van belang. Op dit moment blijkt de toepassing van de GBM niet echt van de grond te komen omdat men toewijzing te complex vindt. Inmiddels wordt er zelfs gesproken over de mogelijkheid om ook jongeren met een civielrechtelijke maatregel te kunnen plaatsen in deze kleinschalige voorzieningen, indien de psychosociale problematiek daarom vraagt (RSJ, 2018). Daarmee zouden jongeren die niet op strafrechtelijke titel geplaatst kunnen worden in een JJI omdat de bewijslast moeilijk rond is te krijgen, of omdat het delict niet ernstig genoeg is, toch op civielrechtelijke titel geplaatst kunnen worden in een voorziening die mogelijk beter aansluit bij hun behandelbehoefte.

Vanuit de zelfdeterminatie theorie (Ryan & Deci, 2018) en het RNR model (Andrews & Bonta, 2010) en de ervaringen die de jongeren hebben opgedaan in alle vormen van hulpverlening waar zij reeds in hebben verbleven kunnen we concluderen dat de hulpverlening die deze jongeren reeds in hun *lange hulpverleningsgeschiedenis* hebben ontvangen niet tot de gewenste behandelmotivatie en dus resultaten heeft geleid. De problematiek van de jongeren is alleen maar complexer geworden, al dan niet mede veroorzaakt door de vele wisselingen in verblijfplaats en behandelaren waardoor zij geen stabiele relaties op kunnen bouwen met behandelaren of andere volwassenen en leeftijdsgenoten. Jongeren geven zelf aan dat zij *stabiliteit en veiligheid* nodig hebben. Ook geven ze aan dat zij door al deze wisselingen geen moeite meer willen doen, zij zitten hun tijd wel uit. Hoewel de politieke tendens is om jongeren zo kort en min mogelijk gesloten te plaatsen, lijkt dit voor sommige jongeren niet positief uit te pakken. Stabiliteit is wat deze jongeren nodig hebben, zowel in verblijf als in behandelaren. In een passend behandelaanbod voor deze jongeren zou meer oog moeten zijn op

wat een *individuele jongere* écht nodig heeft, zonder dat politieke en maatschappelijke issues daarin een rol spelen. De ontwikkeling naar kleinschalige voorzieningen, zowel binnen strafrecht als binnen het civielrecht zou mogelijk meer in deze behoefte kunnen voorzien. Ook de besluitvormers in ons onderzoek noemen de kleinschalige voorzieningen met meer stabiliteit als een belangrijk verbeterpunt.

Er lijkt bij sommige besluitvormers een *informatielacune* te zijn over wat JJI's precies bieden, maar ook wat de JeugdzorgPlus precies biedt. Forensische zorg en jeugdhulp zijn nu formeel gescheiden sectoren. Beide sectoren lijken onvoldoende op de hoogte van elkaars expertise, er is weinig uitwisseling tussen deze twee sectoren, terwijl ze voor een bepaald deel dezelfde doelgroep bedienen. Zij zouden veel meer gebruik moeten maken van elkaars expertise en behandelaanbod. Ook de besluitvormers in ons onderzoek noemen meer samenwerking als belangrijk verbeterpunt om deze ingewikkelde en complexe doelgroep de behandeling te bieden die zij nodig heeft. Het is dan ook aan te bevelen dat bij de ontwikkeling van de kleinschalige voorzieningen JeugdzorgPlus en JJI's veel meer *met elkaar samen gaan werken*. Mogelijk is dan het op inhoudelijke gronden meer afstemmen van indicaties en contra-indicaties voor de verschillende vormen van zorg van belang, om duidelijk te maken welke jongeren van welk aanbod kunnen profiteren. Een plaatsing in beide vormen van zorg op basis van een inschatting van behandelbehoefte en recidiverisico (in plaats van ernst van het delict) zou dan mogelijk gemaakt moeten worden. Dit zou responsiviteit van het aanbod verhogen.

Dat er individuele verschillen tussen besluitvormers en werkwijzen bestaan, is niet te voorkomen, het blijft nu eenmaal mensenwerk. Maar het is dan wel belangrijk om maatregelen te nemen om zoveel mogelijk te voorkomen dat besluitvorming afhangt van (ervaring en kennis van) individuen. Besluitvormers erkennen dat en geven aan dat zij besluitvorming daarom veelal niet alleen doen. Zo stemmen de casemanagers hun adviezen af binnen hun *teamoverleg*, waar zowel ervaren als minder ervaren casemanagers hun inbreng hebben. Op deze manier leren casemanagers van elkaars ervaringen en expertise en is hun advies meer gedragen dan wanneer zij dit besluit alleen zouden nemen.
Bij de gerechtshoven lijken grotere verschillen te bestaan tussen de werkwijzen. Waar sommige gerechtshoven werken met speciaal ingerichte jeugdteams is dat in andere gerechtshoven niet het geval. In het proces van vervolging speelt de officier van justitie een belangrijke rol. Hij bepaalt of een zaak en dus de betreffende jongere vervolgd wordt of niet. Sommige officieren overleggen met raadsmedewerkers, politie of collega officieren over de in te zetten koers. Andere officieren doen dat minder of niet. De landelijk expertgroep jeugdrecht herkent deze verschillen en probeert *werkprocessen* meer te uniformeren en meer eenduidigheid te bewerkstelligen. Het verdient aanbeveling om nader onderzoek te doen om na te gaan of de werkwijze van *speciale jeugdteams* met daarin jeugdofficieren en kinderrechters die zowel civiel- als strafrechtelijke jeugdzaken doen, een haalbare werkwijze is voor alle gerechtshoven en of deze werkwijze te prefereren valt boven andere werkwijzen.

Daarnaast geven besluitvormers aan dat de samenwerking in de strafrechtsketen niet optimaal verloopt, mede doordat informatievoorziening tussen ketenpartners soms afhankelijk is van de werkwijze van individuele personen. Ook de privacywet maakt het soms lastig om informatie met elkaar te delen. Ketenpartners zouden veel meer met elkaar *moeten samenwerken* om

werkprocessen en onderlinge afspraken beter op elkaar af te stemmen en meer uniformiteit te betrachten in de wijze waarop informatie gedeeld wordt. De wijze waarop informatie gedeeld wordt kan uiteindelijk ook weer van invloed zijn op de besluitvorming.

Tot slot zijn er in dit onderzoek in de diverse gesprekken door de respondenten, met name de jongeren, opmerkelijke zaken benoemd die buiten het kader van de onderzoeksvragen vielen, maar wel vermeldenswaardig waren. Voor zover mogelijk hebben we deze in de beschrijving van de resultaten verwerkt. Deze zaken zouden verder onderzoek behoeven. We denken dan met name aan schulden die de jongeren opbouwen door hun delict (geldboetes), waardoor zij na hun verblijf in de JeugdzorgPlus of JJI direct geconfronteerd worden met schulden die zij moeten afbetalen. Ook de grote onderlinge verschillen in leefklimaat, sfeer, benadering door groepsleiding en ervaren veiligheid in de groepen zijn opvallende punten omdat deze van invloed kunnen zijn op de effecten van de behandeling. Verder nodigen aspecten als de 'aaibaarheidsfactor' van jongeren - welke door enkele respondenten is genoemd als van invloed op de besluitvorming - of verschillen in bejegening vanwege etniciteit die sommige jongeren ervaren, uit tot verder onderzoek.

5.6 Beperkingen van dit onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd onder acht jongeren en hun besluitvormers. Hoewel deze cases volgens behandelaren geen uitzonderlijke cases in hun doelgroep zijn, en ze daarmee een goede afspiegeling zouden moeten zijn van de doelgroep, moeten we wel enig voorbehoud maken. De jongeren zijn afkomstig uit twee JeugdzorgPlus instellingen en één JJI. De ervaringen van de jongeren in deze JeugdzorgPlus instellingen en deze JJI zijn mogelijk niet representatief voor alle JeugdzorgPlusinstellingen en JJI's. Jongeren geven zelf al aan dat er grote verschillen zijn tussen de JJI's qua sfeer en beveiliging. Echter, de ervaringen van de jongeren en de resultaten uit deze studie komen op een aantal punten overeen met bevindingen uit andere studies zoals de lengte van de hulpverleningsgeschiedenis. Daarnaast was het doel van deze studie vooral om overwegingen van besluitvormers in beeld te brengen. We hebben relatief veel casemanagers geïnterviewd en in deze interviews zien we dezelfde antwoordtendensen terug. De juridische besluitvormers waren in dit onderzoek ondervertegenwoordigd. Bij hen is de kans groter dat de resultaten beschreven in deze studie, een weergave zijn van individuele meningen die niet representatief zijn voor alle juridische besluitvormers. Daarnaast hebben we met alle respondenten een gesprek van ongeveer een uur gevoerd. Het is mogelijk dat respondenten in dat gesprek niet alles hebben verteld wat zij hadden kunnen vertellen. De opbouw van het gesprek was wel zodanig dat we eerst met relatief eenvoudige vragen begonnen (Vanaf welk moment ben je bij de jongere betrokken geraakt) en gaandeweg het gesprek wat dieper ingingen op wat zij vertelden en daarbij ook wat lastigere vragen konden stellen (Zou je met de kennis van nu, anders hebben besloten?). Veel gesprekken hebben we telefonisch gevoerd en hoewel dat wat onpersoonlijker lijkt, hadden we de indruk dat het voor de respondenten soms meer ruimte bood om te zeggen wat zij wilden zeggen. Wij hebben dan ook de indruk dat alle respondenten eerlijk en open antwoord hebben gegeven op al onze vragen en geen informatie voor ons achter hebben gehouden. Tot slot zijn de resultaten van de studie met de begeleidingscommissie besproken. De begeleidingscommissie gaf aan veel overeenkomsten te zien met resultaten van een

andere studie uit deze onderzoeksronde[7]. Daarmee hebben we de indruk dat deze studie, hoewel beperkt in aantal cases, toch een goed beeld geeft van de overwegingen van besluitvormers in de besluitvorming tot plaatsing in de JeugdzorgPlus of JJI.

[7] Gedoeld wordt op het onderzoek naar *herhaald beroep* dat jongeren soms doen op JeugdzorgPlus instellingen.

Referenties

Andrews, D. A., & Bonta, J. (2010). Rehabilitating criminal justice policy and practice. *Psychology, Public Policy, and Law*, *16*, 39-55.

Andrews, D. A., Bonta, J., & Hoge, R. D. (1990). Classification for effective rehabilitation. *Criminal Justice and Behavior*, *17*, 19-52.

Andrews, D. A., Bonta, J., & Wormith, J. S. (2011). The Risk-Need-Responsivity (RNR) model. *Criminal Justice and Behavior*, *38*, 735-755.

Boendermaker, L., & Uit Beijerse, J. (2008). *Opvoeding en bescherming achter tralies. Jeugdinrichtingen tussen juridische beginselen en pedagogische praktijk.* Amsterdam: Uitgeverij SWP.

Commissie van toezicht (z.d.). *Verblijf in een jeugdinrichting. Methodieken en gedragsinterventies.* Geraadpleegd via https://www.commissievantoezicht.nl/dossiers/dossier_verblijf_in_jeugdinrichting/methodieken_en_gedragsinterventies/

Dettlaff, A.J., Graham, J.C., Holzman, J., Baumann, D.J., & Fluke, J.D. (2015). Development of an instrument to understand the child protective services decision-making process, with a focus on placement decisions. *Child Abuse & Neglect, 49,* 24-34.

Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen (2018). *Eindrapport VIV JJ.* Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid.

DJI (2018). *DJI in getal 2013-2017*. Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Jeugdzorg Nederland (2019). *De best passende zorg voor kwetsbare jeugdigen*. Utrecht: Jeugdzorg Nederland.

Mulder, E. (2018). *Jongeren in justitiële jeugdinrichtingen.* Presentatie gehouden tijdens expertmeeting Samen Plaatsen, 1 februari 2018.

Nijhof, K (2018). *Jongeren in de JeugdzorgPlus.* Presentatie gehouden tijdens expertmeeting Samen Plaatsen, 1 februari 2018.

Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (2015). *Gekanteld perspectief. Enkele gedachten over vrijheidsbeneming van jeugdigen in justitiële jeugdinrichtingen.* Advies uitgebracht aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid op 10 maart 2015.

Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (2018). *Plaatsing van jeugdigen met strafrechtelijke en jeugdigen met civielrechtelijke titel in gesloten voorzieningen.* Advies uitgebracht aan het ministerie van Justitie en Veiligheid op 22 februari 2018.

Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2018). *Self-Determination Theory. Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness.* New York: Guilford Publishing.

Ten Brummelaar, M.D.C., Boendermaker, L., Harder, A.T., & Knorth, E.J. (2011). *JeugdzorgPlus. Trajectzorg voor jeugdigen met ernstige gedragsproblemen.* Groningen: Stichting Kinderstudies.

Ter Beek, E., Van der Rijken, R.E.A., Kuiper, C.H.Z., Hendriks, J., & Stams, G.J.J.M. (2018). The allocation of sexually transgressive juveniles to intensive specialized treatment: An assessment of the application of RNR principles. *International Journal of Offender Therapy and Comparitive Crimonology, 62,*1179-1200.

Van Dam, C., Nijhof, K., Scholte, R., & Veerman, J.W. (2010). *Evaluatie Nieuw Zorgaanbod. Gesloten jeugdzorg voor jongeren met ernstige gedragsproblemen.* Nijmegen: Praktikon, Radboud Universiteit Nijmegen.

Van den Brink, Y.N., Wermink, H.T., Bolscher, K.G.A., Van Leeuwen, C.M.M., Bruning M.R., & Liefaard, T. (2017). Voorlopige hechtenis van jeugdigen in uitvoering. Den Haag: WODC.

Vermaes, I.P.R., Konijn, C., Jambroes, T., & Nijhof, K.S. (2014). Statische en dynamische kenmerken van jeugdigen in JeugdzorgPlus: Een systematische review. *Orthopedagogiek: Onderzoek en Praktijk, 53 (6),* 278-292.

BIJLAGE 1 Tabellen CBS JeugdzorgPlus en een verleden in het strafrecht

Inleiding

In het kader van de Beleidsinformatie Jeugd verzamelt CBS tweemaal per jaar gegevens over jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering. In aanvulling op de reguliere StatLine-tabellen en rapportages die CBS daarover publiceert, zijn op verzoek van het Ministerie van VWS en Praktikon tabellen samengesteld over jongeren met jeugdzorg plus en een verleden in het strafrecht.

Populatie

De populatie van tabel 1 bestaat uit alle jongeren die in het betreffende jaar instromen in de jeugdzorg plus. Van deze jongeren wordt bekeken of zij verdacht zijn van een misdrijf gemeld bij de politie in de 3 maanden voorafgaand aan de instroom in de jeugdzorg plus.
De populatie van tabel 2 bestaat uit alle jongeren die in het betreffende jaar instromen in de jeugdzorg plus. Van deze jongeren wordt, indien van toepassing, bekeken welke beslissing het Openbaar Ministerie (OM) heeft genomen bij een misdrijf gepleegd in de 3 maanden voorafgaand aan de instroom in de jeugdzorg plus.

Methodebeschrijving

De totale populatie bestaat uit alle jongeren met jeugdzorg plus die instromen in de jaren 2015 tot en met 2018. Van deze jongeren wordt bekeken of zij verdachte zijn van een misdrijf dat gepleegd is in de 3 maanden voorafgaand aan de instroom in de jeugdzorg plus. Daarbij maken we gebruik van de instroomdatum in de jeugdzorg plus en de melddatum van het misdrijf bij de politie. Als de melddatum en de instroomdatum gelijk zijn aan elkaar, wordt het misdrijf wel meegenomen. Als een misdrijf exact 3 maanden voorafgaand aan de instroom wordt gemeld, wordt dit misdrijf niet meegenomen.

Als een jongere in een jaar meerdere keren in de jeugdzorg plus instroomt, nemen we de eerste instroomdatum in een jaar mee.
Het is mogelijk dat een jongere in meerdere jaren instroomt in de jeugdzorg plus. Deze jongere wordt dan meerdere instroomjaren meegeteld. Daarmee zijn de tabellen niet uniek op aantal jongeren, maar wel uniek op aantal jongeren per instroomjaar.

Als een jongere meerdere misdrijven heeft gepleegd in de 3 maanden voorafgaand aan de instroom in de jeugdzorg plus, worden deze per categorie apart meegeteld. Daardoor is het mogelijk dat de uitsplitsing naar delicttype niet optelt tot het totaal aantal jongeren.

Voor de afhandeling van een delict kijken we naar de beslissing van het Openbaar Ministerie (OM). Van de jongeren die in 2015 tot en met 2018 zijn ingestroomd in de jeugdzorg plus wordt bekeken of zij in de jaren 2015 tot en met 2018 een beslissing van het OM hebben gehad inzake een misdrijf dat is gepleegd in de 3 maanden voorafgaand aan de instroom in de jeugdzorg plus. Daarbij wordt de laatst bekende beslissing in de zaak meegenomen. Dit hoeft niet dezelfde zaak te zijn van het delict waarvoor deze jongeren in tabel 1 worden verdacht. De pleegdatum heeft betrekking op de pleegdatum van het zwaarste misdrijf in de zaak. Als de pleegdatum en de instroomdatum gelijk zijn

aan elkaar, wordt het misdrijf wel meegenomen. Als de pleegdatum en instroomdatum exact 3 maanden van elkaar verschillen, wordt het misdrijf niet meegenomen.

Een gesloten plaatsing kan worden opgedeeld in jeugdzorg plus en BOPZ (Wet Bijzondere Opname Psychiatrische Ziekenhuizen). Dit onderscheid wordt gemaakt op basis van de instelling die het traject aan het CBS aanlevert in het kader van Beleidsinformatie Jeugd. Alle jongeren met een traject die aan het CBS zijn aangeleverd door een instelling die voorkomt op de lijst met Jeugdzorg-Plus instellingen zoals die in de Staatscourant wordt gepubliceerd, zijn geteld als Jeugdzorg-Plus. Jongeren met een traject die zijn aangeleverd door andere instellingen worden gezien als BOPZ en worden niet meegenomen in de tabellen.

De leeftijdscategorieën wordt bepaald aan de hand van de leeftijd op de datum van instroom in de jeugdzorg plus.

Opmerkingen bij de tabellen
De aantallen zijn afgerond op vijftallen. Om het risico op onthulling van individuen te voorkomen zijn de waarden 0 tot en met 7 weergegeven als geheim. Door de afronding komt het voor dat de som van de onderliggende (afgeronde) categorieën niet optellen tot het (afgeronde) totaal.

Voor de koppeling met de OM-gegevens geldt dat het mogelijk is dat er tot en met 2018 nog geen beslissing is genomen in de zaak en we deze dus nog niet terug kunnen vinden in de data.

Definities
Beslissing van het Openbaar Ministerie - Een beslissing van het OM wordt genomen over een bij het parket ingeschreven proces-verbaal. Onder beslissingen vallen dagvaarding, onvoorwaardelijk sepot, voorwaardelijk sepot, transactie, strafbeschikking, oproepen ter terechtzitting naar aanleiding van verzet op een strafbeschikking, overdracht naar een ander parket, overheveling van GPS naar COMPAS, administratief afgehandeld en voeging. Het betreft de beslissing van het OM op zaakniveau. Daarbij wordt dus niet gekeken naar de beslissing per afzonderlijk feit, maar bij de zaak als geheel. Het kan zijn dat het zwaarste feit wordt geseponeerd terwijl een lichter feit wel wordt bestraft. Op zaakniveau is er dan sprake van een bestraffing.

Dagvaarding - Een dagvaarding is een officieel geschrift dat iemand oproept om op een bepaalde tijd voor de rechter te verschijnen in verband met de vervolging van een strafbaar feit.

Onvoorwaardelijk sepot - Een onvoorwaardelijk sepot is een beslissing van het Openbaar Ministerie waarbij het onvoorwaardelijk afziet van vervolging van een geconstateerd strafbaar feit om beleidsmatige of technische redenen. Het betreft dan een technisch sepot, administratief sepot of een onvoorwaardelijk beleidssepot.
Een technisch sepot is een beslissing van het Openbaar Ministerie waarbij het afziet van vervolging van een strafbaar feit omdat het van mening is dat vervolging niet tot een veroordeling zal leiden. Bijvoorbeeld omdat er onvoldoende bewijs is of omdat de verdachte of het feit niet strafbaar zijn.
Een administratief sepot is een boekhoudkundige handeling van het OM waarmee een zaak in het systeem wordt afgesloten. Dit gebeurt bijvoorbeeld wanneer een zaak tweemaal wordt ingeboekt in COMPAS of in GPS en één van de zaken administratief moet worden afgesloten.

Een onvoorwaardelijk beleidssepot is een beslissing van het OM waarbij het onvoorwaardelijk afziet van vervolging van een geconstateerd strafbaar feit op grond van het algemeen belang.

Voorwaardelijk beleidssepot - Een voorwaardelijk beleidssepot is een beslissing van het Openbaar Ministerie waarbij het onder voorwaarden afziet van vervolging van een geconstateerd strafbaar feit. Het Openbaar Ministerie beëindigt de vervolging als de verdachte aan één of meer voorwaarden voldoet, zoals het uitvoeren van een Halt-straf of het vergoeden van de schade.

Transactie - Een transactie is het onder bepaalde omstandigheden ter voorkoming van strafvervolging voldoen aan een of meer door de opsporingsambtenaar (politie) of het Openbaar Ministerie (officier van justitie) gestelde voorwaarden, zoals het betalen van een geldsom ('boete'), waardoor het recht tot strafvervolging vervalt.

Strafbeschikking - Een strafbeschikking is een sanctie die kan worden opgelegd door de officier van justitie in het kader van de Wet OM-afdoening, zonder tussenkomst van de rechter. Het OM kan dit doen bij overtredingszaken en misdrijfzaken waarop een gevangenisstraf van niet meer dan zes jaar staat. Deze wet is op 1 februari 2008 in werking getreden.

Oproeping ter terechtzitting naar aanleiding van verzet op een strafbeschikking - Een oproeping ter terechtzitting naar aanleiding van verzet op een strafbeschikking is een geschrift dat iemand oproept om op een bepaalde tijd voor de rechter te verschijnen in verband met de vervolging van een strafbaar feit als deze persoon een verzet heeft ingediend tegen een strafbeschikking die is opgelegd door een andere instantie dan het OM. Dit is pas mogelijk sinds de invoering van de strafbeschikking (1 februari 2008).

Overig - Onder de categorie overig in tabel 2 vallen overdracht, overheveling, administratief afgehandeld en voeging.
Overdracht - Een overdracht naar een ander parket is een beslissing waarbij de zaak wordt overgedragen aan een officier van justitie in een ander arrondissement.
Overheveling - Een overheveling naar COMPAS is een beslissing waarbij de zaak van GPS wordt overgeheveld naar COMPAS. Het overhevelen van een zaak van GPS naar COMPAS gebeurt bijvoorbeeld als een zaak te complex blijkt te zijn om (verder) te verwerken in GPS. GPS is vanaf 2008 geleidelijk ingevoerd en deze beslissing bestond daarvoor dus niet.
Administratief afgehandeld - Een beslissing administratief afgehandeld wordt genomen als een zaak administratief wordt afgehandeld. Deze beslissing is sinds 2008 mogelijk.
Voeging - Een voeging is het samenvoegen van meerdere strafzaken tot één strafzaak. Het betreft een voeging ter berechting of een voeging ad informandum.
Voeging ter berechting is het samenvoegen, door het Openbaar Ministerie, van ingeschreven strafzaken. Het doel is om de rechter bij één vonnis verschillende zaken tegelijk te laten afdoen. Voeging ad informandum is het voegen, door het Openbaar Ministerie, van een strafzaak zonder tenlastelegging bij een andere zaak die aan de rechter wordt voorgelegd, met het doel de rechter bij de bepaling van de strafmaat rekening te laten houden met de gevoegde zaak. Vaak is het bij een verdachte die heel veel strafbare feiten bekent, niet zinvol om al die misdrijven ten laste te leggen. De overige misdrijven worden gevoegd. Ze worden dan niet apart op de zitting behandeld, maar tellen wel mee voor de straf.

Gesloten plaatsing - De jongere verblijft bij een jeugdhulpaanbieder op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg, de zogenaamde Jeugdzorg plus, of op basis van een machtiging BOPZ (Wet Bijzondere Opname Psychiatrische Ziekenhuizen).

(Rechtbankstraf)zaak - Een rechtbankstrafzaak is een bij het parket ingeschreven dossier met het proces-verbaal van aangifte ten aanzien van één verdachte. Als er meer verdachten in een proces-verbaal voorkomen wordt voor iedere verdachte een strafzaak ingeschreven.

Verdachte - Een persoon met de hoedanigheid 'verdachte' in het registratiesysteem Basisvoorziening Handhaving (BVH) van de politie.

Gebruikte bronnen

Gegevens over jongeren in de jeugdzorg plus zijn afkomstig uit het project Beleidsinformatie Jeugd en worden geleverd door de instellingen die jeugdzorg plus aanbieden.
Meer informatie over de Beleidsinformatie Jeugd is te vinden in de onderzoeksbeschrijving Beleidsinformatie Jeugd
https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/onderzoeksomschrijvingen/korte-onderzoeksbeschrijvingen/beleidsinformatie-jeugd

Gegevens over geregistreerde verdachten zijn afkomstig uit de landelijke politiedatabank 'Geïntegreerde Interactieve Databank voor Strategische bedrijfsinformatie' (GIDS).

Gegevens over beslissingen van het OM zijn afkomstig uit het Communicatiesysteem Openbaar Ministerie Parket AdminiStratie (COMPAS) en het Geïntegreerd Processysteem (GPS). In COMPAS en GPS zijn gegevens opgenomen over de ingeschreven rechtbankstrafzaken bij het Openbaar Ministerie (OM) evenals de afdoening van deze zaken door het OM en de rechter in eerste aanleg. Het systeem bevat een grote hoeveelheid gegevens over het verloop en de afloop van elke strafzaak inclusief gegevens over de verdachte en/of de vervolgde (rechts)persoon. GPS is ontwikkeld ter vervanging van COMPAS en is sinds 2008 geleidelijk ingevoerd. De meerderheid van de relatief eenvoudige zaken worden in GPS geregistreerd en beoordeeld. De complexe zaken, bijvoorbeeld zaken die door de meervoudige kamer behandeld worden of grote onderzoekszaken, worden geregistreerd in COMPAS.

Tabel 1. Jongeren met Jeugdzorg plus en verdacht van een misdrijf naar type misdrijf, leeftijd en jaar van instroom

Jaar van instroom	2015					2016					2017					2018				
	Totaal	Per leeftijdscategorie				**Totaal**	Per leeftijdscategorie				**Totaal**	Per leeftijdscategorie				**Totaal**	Per leeftijdscategorie			
		<= 13	14 - 15	16- 17	>=18		<= 13	14-15	16- 17	>=18		<= 13	14 - 15	16- 17	>=18		<= 13	14 - 15	16- 17	>=18
Totaal aantal jongeren met Jeugdzorg plus	**1 420**	190	550	670	--	**1 500**	190	560	730	10	**1 540**	190	580	750	--	**1 440**	180	540	710	20
Aantal jongeren verdacht van misdrijf in 3 maanden voor instroom	**400**	30	150	210	--	**340**	40	150	160	--	**330**	20	130	180	--	**290**	30	110	150	--
Percentage jongeren verdacht van misdrijf in 3 maanden voor instroom	**28%**	16%	27%	31%	0%	**23%**	21%	27%	22%	0%	**21%**	11%	22%	24%	0%	**20%**	17%	20%	21%	0%
Uitsplitsing naar type misdrijven	**Totaal**	**<= 13**	**14 - 15**	**16- 17**	**>=18**	**Totaal**	**<= 13**	**14 - 15**	**16- 17**	**>=18**	**Totaal**	**<= 13**	**14 - 15**	**16- 17**	**>=18**	**Totaal**	**<= 13**	**14 - 15**	**16- 17**	**>=18**
Vermogensmisdrijven totaal	190	20	70	100	--	180	20	80	70	--	170	10	70	90	--	150	10	60	70	--
○ *Diefstal en inbraak met geweld*	*20*	--	--	*10*	--	*30*	--	*10*	*10*	--	*40*	--	*10*	*20*	--	*40*	--	*20*	*20*	--
Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag	90	10	30	50	--	80	10	30	40	--	80	--	40	30	--	70	10	30	30	--
Gewelds- en seksuele misdrijven totaal	170	10	70	90	--	150	10	70	70	--	120	--	50	70	--	100	10	40	50	--
○ *Mishandeling* [1]	*100*	*10*	*40*	*50*	--	*90*	*10*	*40*	*40*	--	*60*	--	*30*	*40*	--	*60*	*10*	*20*	*30*	--
○ *Bedreiging en stalking* [2]	*80*	--	*30*	*50*	--	*60*	--	*20*	*30*	--	*50*	--	*20*	*30*	--	*40*	--	*20*	*20*	--
○ *Seksueel misdrijf* [3]	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	*10*	--	--	--	--	--	--	--	--	--
○ *Levensmisdrijf* [4]	--	--	--	--	--	*10*	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
○ *Vrijheidsbeneming/gijzeling* [5]	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
○ *Mensenhandel* [6]	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
○ *Geweldsmisdrijf (overig)* [7]	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Misdrijven WvSr (overig)	*20*	--	*10*	*10*	--	*20*	--	--	*10*	--	*20*	--	--	*10*	--	*10*	--	--	--	--
Verkeersmisdrijven	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Drugsmisdrijven	*10*	--	--	*10*	--	*10*	--	--	--	--	*10*	--	--	--	--	*10*	--	--	*10*	--
(Vuur)wapenmisdrijven	*20*	--	--	*10*	--	*10*	--	--	--	--	*20*	--	--	*10*	--	*20*	--	--	*10*	--
Misdrijven overige wetten	--	--	--	--	--	--	--	--	--	*0*	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1 (WvSr art. 300-306) 2 (WvSr art. 284a-285b) 3(WvSr art. 239-250) 4 (WvSr art. 287-296) 5 (WvSr art. 282-282a) 6 (WvSr art. 273f) 7. (WvSr art. 274-281, 307-308)

Tabel 2. Jongeren met Jeugdzorg plus en door het OM genomen beslissingen in een zaak naar type misdrijf, leeftijd en jaar van instroom

Jaar van instroom	2015					2016					2017					2018				
	Totaal	Per leeftijdscategorie				Totaal	Per leeftijdscategorie				Totaal	Per leeftijdscategorie				Totaal	Per leeftijdscategorie			
		<= 13	14 - 15	16- 17	>=18		<= 13	14-15	16- 17	>=18		<= 13	14 - 15	16- 17	>=18		<= 13	14 - 15	16- 17	>=18
Totaal aantal jongeren met Jeugdzorg plus	**1 420**	190	550	670	--	**1 500**	190	560	730	10	**1 540**	190	580	750	--	**1 440**	180	540	710	20
Aantal jongeren met een door het OM genomen beslissing bij een misdrijf in 3 maanden voor instroom	**310**	20	120	170	--	**270**	20	120	140	--	**260**	20	100	140	--	**200**	20	70	100	--
Percentage jongeren met een door het OM genomen beslissing bij een misdrijf in 3 maanden voor instroom	**22%**	11%	22%	25%	0%	**18%**	11%	21%	19%	0%	**17%**	11%	17%	19%	0%	**14%**	11%	13%	14%	0%
Aard beslissing OM	**Totaal**	**<= 13**	**14 - 15**	**16- 17**	**>=18**	**Totaal**	**<= 13**	**14 - 15**	**16- 17**	**>=18**	**Totaal**	**<= 13**	**14 - 15**	**16- 17**	**>=18**	**Totaal**	**<= 13**	**14 - 15**	**16- 17**	**>=18**
Dagvaarding en oproeping ter terechtzitting nav verzet	200	--	70	130	--	180	10	70	100	--	160	--	60	90	--	130	10	40	70	--
Strafbeschikking	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Transactie	10	--	--	--	--	10	--	--	--	--	10	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Voorwaardelijke beleidssepot	30	--	20	10	--	30	--	20	10	--	30	--	10	20	--	30	--	10	20	--
Onvoorwaardelijk sepot	90	10	30	40	--	70	--	30	30	--	70	10	30	30	--	50	--	30	20	--
Overig	20	--	--	10	--	30	--	10	20	--	20	--	--	10	--	10	--	--	--	--

1 (WvSr art. 300-306) 2 (WvSr art. 284a-285b) 3(WvSr art. 239-250) 4 (WvSr art. 287-296) 5 (WvSr art. 282-282a) 6 (WvSr art. 273f) 7. (WvSr art. 274-281, 307-308)

BIJLAGE 2 Hoofdlabels en Sublabels

Toelichting
In onderstaand overzicht geven de kolommen de hoofdlabels weer; deze zijn direct gerelateerd aan de onderzoeksvragen. In de rijen worden de sublabels weergegeven. De cijfers bij de hoofd- en sublabels geven aan hoe vaak dit label is voorgekomen. De cijfers in de matrix geven aan hoe vaak hoofd- en sublabels samen voor zijn gekomen. De gekleurde vakken zijn de labels waarover in de tekst van de resultaten in Hoofdstuk 4 wordt gerapporteerd.

	○ Delict van de jongere Gr=89	○ Kenmerken/ problematiek jongere Gr=195	○ Belang van de jongere Gr=90	○ Verschillen nu en 5-10 jaar geleden Gr=21	○ Belemmerende factoren uitvoeren werkzaamheden Gr=30
○ (Niet) voldaan aan schorsingsgronden Gr=25	3	6	3	1	0
○ (On)juiste informatie over mogelijkheden JJI/Jeugdzorg+ Gr=40	3	5	6	1	3
○ Besluitvorming door sleutelfiguren Gr=184	40	46	47	3	12
○ Betrokkenheid jongere bij besluitvorming Gr=88	9	37	14	0	1
○ Invloed van sleutelfiguur als persoon Gr=50	4	8	5	0	3
○ Jongere (niet) in JJI willen plaatsen Gr=51	9	14	15	2	1
○ Juridische voorwaarden van invloed op besluit Gr=49	11	7	8	0	3
○ Kenmerken/problematiek systeem van de jongere Gr=109	11	66	10	3	2
○ Keuze voor passende behandelvorm Gr=112	17	48	26	1	4
○ Lokale verschillen Gr=19	2	1	0	1	0
○ Maatschappelijke consequenties besluitvorming sleutelfiguur Gr=27	7	7	5	1	3
○ Overig Gr=192	14	68	17	3	8
○ Relatie tussen sleutelfiguur en jongere Gr=67	2	27	5	0	2
○ Samenwerking tussen sleutelfiguren Gr=63	3	5	10	4	10
○ Schorsingsvoorwaarden overtreden Gr=14	6	5	3	1	0